

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

« 11 » aprilie 2014 nr.149

De difuzat deputaților.

Spre avizare:

- Comisiilor permanente,
- Guvernului RM,
- Centrului Național Anticorupție,
- Direcției generale juridice –
conform Regulamentului.

Dnei R.Apolschii – în baza avizelor
de prezentat raportul în Parlament.

D. Cornă

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

11 aprilie 2014

AC nr. 5

Biroului Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul prevederilor art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, se înaintează Parlamentului spre examinare, cu titlul de inițiativă legislativă, proiectul de Hotărâre cu privire la aprobarea Concepției de reformare a Procuraturii.

Anexe:

1. Proiectul de Hotărâre;
2. Nota informativă;
3. Concepția de reformare a Procuraturii.

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>149</u>		
"H" nr. <u>04</u>	20 <u>14</u>	
Ora		

Deputați în Parlament

A. Dimitriu D. D. D.

D. Cormen
A. Candu / [Signature]
R. Apolochii / [Signature]
I. S. S. / [Signature]
A. Stoianoglo
A. Ambrozie
A. Ambrozie

HOTĂRÎRE

cu privire la aprobarea Concepției de reformare a Procuraturii

În conformitate cu Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, adoptată prin Legea nr. 231 din 25.11.2011 (*publicat în Monitorul Oficial nr. 1-6/6 din 06.01.2012*) și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei, și

În scopul edificării unui sistem al organelor Procuraturii accesibil și eficient, profesionist și responsabil față de societate, conform standardelor europene, asigurând supremația legii și respectarea drepturilor omului și în vederea contribuției la asigurarea încrederii societății în actul de justiție,

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre

Art. 1. – Se aprobă Concepția de reformare a Procuraturii (se anexează).

Art. 2. – Pentru implementarea Concepției de reformare a Procuraturii, Grupul de lucru pentru definitivarea Concepției de reformare a Procuraturii și elaborarea proiectelor actelor normative ce vizează reformarea activității Procuraturii (*format în baza Dispoziției Președintelui Parlamentului DDP/C1 nr. 2 din 15.01.2014*), în termen de cel mult 45 de zile, va elabora și iniția:

- proiectul de lege privind modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova;
- proiectul noii legi cu privire la Procuratură;
- proiectul de lege pentru modificarea și completarea actelor normative ce vizează activitatea Procuraturii.

Art. 3. – Prezenta hotărîre intră în vigoare la data adoptării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

CONCEPȚIA DE REFORMARE A PROCURATURII

Consolidarea profesionalismului și a independenței

Aprilie 2014

Acest document reprezintă baza conceptuală pentru elaborarea proiectelor de legi în scopul realizării și promovării reformei Procuraturii

CONCEPȚIA DE REFORMARE A PROCURATURII

La 25 noiembrie 2011, Parlamentul Republicii Moldova, prin Legea nr. 231, a adoptat Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, obiectivul general al căreia este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție. Atingerea acestui obiectiv este imposibilă fără implementarea acțiunilor prevăzute în direcția strategică 2.2, din Pilonul II al Strategiei, „Consolidarea profesionalismului și a independenței procuraturii”.

Prin adoptarea Strategiei a fost recunoscută existența mai multor probleme care afectează activitatea sistemului organelor Procuraturii. În consecință, s-a constatat necesitatea efectuării unor intervenții orientate spre:

- a) sporirea independenței procesuale a procurorilor;
- b) asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate;
- c) statuarea domeniilor exacte de competență a Procuraturii;
- d) consolidarea și concretizarea competențelor Procuraturii în domeniul penal;
- e) stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare și transparente de selectare, numire și promovare a procurorilor;
- f) revizuirea procedurii de numire a Procurorului General;
- g) reexaminarea regulilor privind răspunderea procurorilor;
- h) fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

În vederea realizării obiectivelor trasate de Strategie, precum și a acțiunilor indicate în direcția strategică 2.2. din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, Grupul de lucru pentru elaborarea proiectelor de legi cu privire la activitatea sistemului organelor procuraturii, constituit prin Ordinul comun al Ministrului Justiției și Procurorului General nr. 307/46, din 11 iulie 2013, și Grupul de lucru pentru definitivarea Concepției de reformare a Procuraturii și elaborarea proiectelor de acte normative ce vizează reforma activității Procuraturii, format prin Dispoziția Președintelui Parlamentului DDP/C1 nr. 2 din 15 ianuarie 2014, au elaborat și definitivat prezenta concepție, care vine cu soluții la problemele identificate în documentele de politici menționate mai sus și la alte probleme vizând activitatea Procuraturii.

Concepția de reformare a Procuraturii se fundamentează pe următoarele principii și scopuri:

- instituirea standardelor din țările europene/comunitare în organizarea și activitatea sistemului organelor Procuraturii;
- consolidarea activităților de planificare strategică în organizarea, coordonarea și desfășurarea activității Procuraturii;
- excluderea din domeniile de competență ale procurorului a majorității activităților care nu țin de procedurile penale;
- precizarea competențelor procurorului în cadrul procesului penal și determinarea exactă a raporturilor procurorului în calitate de subiect cu un rol primar în procesul penal, cu organele de urmărire penală;
- specializarea procurorilor;
- asigurarea caracterului individual în procesul de luare a deciziilor de către procuror și excluderea practicilor de contrasemnare a actelor procurorului;
- micșorarea numărului de procurori ierarhic-superiori;
- limitarea considerabilă a controlului repetat al legalității actelor procesuale în cadrul Procuraturii;
- repartizarea uniformă și echitabilă a volumului de muncă între procurori;
- alocarea rațională a surselor bugetare necesare pentru activitatea Procuraturii și a organelor de autoadministrare a procurorilor.

C O N Ţ I N U T

A. LOCUL ŞI ROLUL PROCURATURII

- I. Locul Procuraturii în sistemul de drept
- II. Numirea Procurorului General
- III. Competența Procuraturii. Competențele Procuraturii în domeniul procedurilor civile. Competențele Procuraturii în alte domenii
- IV. Bugetul Procuraturii

B. ORGANIZAREA ŞI ACTIVITATEA SISTEMULUI ORGANELOR PROCURATURII.

- I. Structura sistemului organelor Procuraturii, inclusiv a Procuraturii Generale. Specializarea procurorilor
- II. Activitatea Procuraturii ca organ administrativ
- III. Evaluarea instituțională a Procuraturii

C. INDEPENDENȚA FUNCȚIONALĂ ŞI RĂSPUNDEREA PROCURORILOR

- I. Adunarea Generală a Procurorilor şi Consiliul Superior al Procurorilor
- II. Subordonarea ierarhică a procurorilor
- III. Gradele speciale ale procurorilor
- IV. Admiterea în profesia de procuror şi cariera procurorului
- V. Evaluarea performanțelor procurorilor
- VI. Răspunderea disciplinară a procurorilor. Inspecția procurorilor
- VII. Urmărirea penală a procurorilor

D. GARANȚIILE SOCIALE ALE PROCURORILOR

- I. Salarizarea procurorilor
- II. Dreptul la pensie al procurorilor şi alte garanții ale procurorilor.

A. LOCUL ȘI ROLUL PROCURATURII

O premisă acceptată pe plan internațional ca element necesar unui sistem juridic efectiv și eficient, care a fost statuată temeinic în *Ghidul ONU cu privire la rolul procurorului* din 1990 și *Recomandările Consiliului Europei privind rolul procurorului în sistemul justiției penale* din 2000, este un serviciu al Procuraturii funcțional, independent, autonom și transparent. Astfel de garanții ca independența și autonomia nu sunt date procurorilor în propriul lor interes, ci sunt acordate în interesul supremației legii și a celor care caută și doresc înlăptuirea justiției¹.

I. Locul Procuraturii în sistemul de drept

Probleme identificate:

- *caracterul echivoc al legislației în vigoare care reglementează locul Procuraturii în sistemul organelor de drept și rolul acesteia;*

- *reglementarea insuficient de clară a activității Procuraturii, fapt care generează un proces incoerent de aplicare a legislației;*

- *procuratura nu este percepută ca fiind o instituție totalmente depolitizată, iar legislația nu oferă garanții incontestabile pentru exercitarea independentă și imparțială a atribuțiilor acesteia.*

Context

1. În ceea ce privește locul Procuraturii în sistemul de drept, Europa juridică este împărțită între sistemele în care parchetele se bucură de independență totală față de parlament și guvern și cele în care procuraturile sunt subordonate uneia dintre aceste autorități, beneficiind totuși de un anumit grad de independență de acțiune. În prezent este prematur să se vorbească de o armonizare europeană cu privire la un singur model de procuratură.²

2. Indiferent de ce model adopta un anumit stat, este cunoscut faptul că Procuratura trebuie să aibă un rol cheie în asigurarea funcționării sistemului justiției penale într-un mod independent și imparțial. Pentru aceasta,

---

¹ Liniile directoare cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor „Liniile directoare de la Budapesta”, adoptate la Conferința Procurorilor Generali din Europa la 31 mai 2005.

² Recomandarea Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei Rec (2000)19, Memorandumul Explicativ, p.11.

Procuratura trebuie să fie protejată de ingerințe sau influențe necorespunzătoare, inclusiv influențe venite din partea Legislativului și Executivului. Acesta este motivul din care modelul continental plasează Procuratura în cadrul puterii judecătorești, oferindu-i dreptul la protecțiile asigurate de independența justiției.

3. Raportul de evaluare a CSP, elaborat de către OSCE în 2009, menționează că, în ciuda faptului că mulți procurori din sistemul organelor Procuraturii Republicii Moldova lucrează foarte mult și sunt dedicați, Procuratura are o „problema de imagine”.

Încă în 2008, Inițiativa pentru Supremația Legii a Asociației Avocaților Americani a menționat într-un raport al său că: „există o încredere publică minimă referitor la faptul că Procuratura este politic capabilă să cerceteze și să urmărească penal încălcările drepturilor omului și infracțiunile comise de oficiali”³. Interviuurile realizate de Fundația Soros în 2009 au arătat că mai puțin de jumătate dintre moldovenii intervievați au fost pregătiți să accepte ideea că Procuratura ca instituție aduce învinuiri întemeiate și corecte. Doar 45% au fost de acord cu afirmația că procurorii aduc învinuiri întemeiate. Persoanele intervievate au fost, de asemenea, întrebat: cât de bine procurorii își fac munca. Media evaluării a fost de 3,1 din 5, un pic mai ridicată decât în cazul ofițerilor de urmărire penală⁴.

Soluții

4. Luînd în considerare guvernarea activității Procuraturii de principiul independenței, precum și bagajul istoric al sistemului organelor Procuraturii din Republica Moldova, se consideră că cel mai potrivit model pentru Procuratura Republicii Moldova este următorul:

- menținerea Procuraturii în cadrul autorității judecătorești și asigurarea independenței acesteia față de Executiv și Legislativ, prin modificarea modalității de numire a Procurorului General, pentru a reduce la minim implicarea politicului în activitatea Procuraturii, a clarifica locul Procuraturii în sistemul organelor statului și a contribui la o coerență în procesul legislativ ce ține de activitatea Procuraturii.

---

³ Indicatorii Reformei în Procuratură, Asociația Avocaților Americani Inițiativa pentru Supremația Legii, iunie 2008, p. 44.

⁴ Fundația Soros-Moldova, Performanțele justiției penale prin prisma drepturilor omului, noiembrie 2009, p.40-41.

5. Colaborarea Procuraturii cu puterea legislativă și executivă trebuie redusă la aspectele de numire în funcție, formarea organelor de autoadministrare, aprobarea bugetului și la prezentarea rapoartelor periodice sau tematice, în modul stabilit limitativ prin lege.

6. Din Hotărârea Curții Constituționale din 23 septembrie 2013, privind controlul constituționalității unor prevederi din Hotărârea Parlamentului nr. 3 din 15 februarie 2013, rezultă că nu se admite solicitarea informațiilor asupra unor cauze penale concrete și nici audierea procurorilor cu privire la cauze concrete, deoarece aceste acțiuni încalcă evident dispozițiile constituționale care stabilesc separația puterilor în stat, independența procurorilor și supunerea lor numai legii.

7. Realizarea soluțiilor expuse mai sus presupune amendarea prevederilor constituționale (art. 125 alin. (1) și (3)), precum și a Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, a Regulamentului Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 2 aprilie 1996, Legii nr. 39 din 7 aprilie 1994 despre statutul deputatului în Parlament, Legii nr. 190 din 19 iulie 1994 cu privire la petiționare, Legii nr. 982 din 11 mai 2000 privind accesul la informație.

II. Numirea Procurorului General

Probleme identificate:

- modalitatea de selectare și numire în funcție a Procurorului General este insuficient reglementată, ceea ce duce la interpretări discreționare, afectează încrederea în Procuratură și alimentează suspiciuni de politizare a acestei instituții importante a statului de drept.

Context

8. Legislația Republicii Moldova creează premise pentru ca Procurorul General să nu fie liber de „influența politicului”, prin modalitatea de numire și destituire a acestuia. Conform ABA/ROLI, pentru ca Procurorul General să fie considerat independent, acesta trebuie să fie numit în baza unei selecții imparțiale și transparente, condițiile angajării sale să fie stabilite în mod legal și să i se asigure anumite garanții pentru ca să nu poată fi destituit neîntemeiat. În caz contrar, există riscul apariției unor îngrijorări precum că Procurorul

General și procurorii pe care acesta nu este capabil „să-i protejeze”, vor primi ordine verbale, „prin telefon” de la politicieni și alte persoane influente⁵.

9. Modalitatea de numire și revocare a Procurorului General are un rol foarte important în cadrul unui sistem care are menirea de a garanta funcționarea corectă a organelor Procuraturii.

10. Numirea Procurorului General de către Parlament presupune că opțiunea politică poate juca un anumit rol la alegerea Procurorului General. La rândul său, un Procuror General „politizat” poate pune la îndoială neutralitatea politică a întregii Procuraturi și a CSP, datorită faptului că Procurorul General este membru de drept al acestuia.

11. Comisia de la Veneția a notat că, în situația în care Procurorul General nu este subordonat Guvernului, nu poate fi formulat un principiu unic și categoric, dacă acesta ar trebui numit de Președinte sau de Parlament. Această chestiune este soluționată în mod variat în diferite state. Acceptarea principiului cooperării între instituțiile statului pare o soluție bună care ar permite evitarea unor numiri politice unilaterale. În asemenea cazuri, ar trebui atins un consens. În orice caz, dreptul de a numi candidatul ar trebui definit în mod clar. Ar trebui solicitată o părere în privința calificării profesionale a candidaților din partea unor persoane relevante, cum ar fi reprezentanții comunității juridice (incluzând procurori) și ai societății civile⁶.

Soluții

12. Reieșind din cele expuse la pct. 4 din Concepție, pentru Republica Moldova, se recomandă următoarea procedură de numire a Procurorului General:

a) Procurorul General este numit de către Președintele țării la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor;

b) candidatura urmează să fie aleasă prin concurs deschis la care pot participa procurori și alte persoane, care corespund criteriilor formale/legale de numire;

---

⁵ Indicatorii Reformei în Procuratură, Asociația Avocaților Americani Inițiativa pentru Supremația Legii, iunie 2008, p. 24.

⁶ Raportul Comisiei de la Veneția privind standardele europene în ceea ce privește independența sistemelor judiciare, din decembrie 2010, partea a doua, CDL-AD(2010)040, pct. 35.

c) Președintele țării poate refuza motivat candidatura în termen de 30 de zile. Propunerea repetată a aceleiași candidaturii (făcută cu votul a 2/3 din numărul membrilor CSP) obligă Președintele de a emite, în termen de 30 de zile, decretul de numire în funcție.

13. Stabilirea CSP (Consiliul Superior al Procurorilor) ca organ de selecție a candidatului la funcția de Procuror General are scopul de a reduce la maxim influența politică asupra procedurii de selecție, or, acesta este un organ asupra căruia influența politică este una redusă.

14. Criteriile exhaustive pentru selectarea candidatului la funcția de Procuror General urmează să fie reglementate expres în lege.

15. Conform recomandărilor Comisiei de la Veneția, „un Procuror General ar trebui să fie numit permanent sau pentru o perioadă de timp relativ mare fără posibilitatea de a fi reinvestit la finalul mandatului. Perioada mandatului nu ar trebui să coincidă cu mandatul Parlamentului. Acest lucru ar asigura o mai mare stabilitate a procurorului și l-ar face independent de schimbările politice”⁷.

16. Se propune ca mandatul Procurorului General să fie de 7 ani, fără drept de reelegere. Această schimbare impune reglementarea expresă a faptului că mandatul Procurorului General, în funcție la data intrării în vigoare a noilor prevederi, continuă pînă la expirarea mandatului pentru care a fost ales, adică de 5 ani, conform legii, în temeiul căreia a fost numit, cu posibilitatea de a fi reales (pentru a respecta neaplicarea retroactivă a legii) în baza noilor prevederi legale.

17. Modelul propus de numire a Procurorului General impune modificarea prevederilor Constituționale (art. 125 alin. (1)), după cum urmează -

„Procurorul General se numește în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, conform prevederilor legale, pentru un mandat de 7 ani, fără drept de a fi numit din nou în această funcție.”

18. În vederea excluderii oricărui dubiu cu privire la afilierea politică a Procurorului General se impune, în calitate de condiție obligatorie pentru

---

⁷ idem, pct. 37.

candidatul la funcția de Procuror General, ca, acesta, cu 3 ani înainte de numirea în funcție, să nu fi fost membru al vreunui partid și să nu fi desfășurat orice altă activitate politică. Condiția urmează a fi statuată în Legea cu privire la Procuratură (în art. 35, 36).

19. Pentru asigurarea stabilității în funcție a Procurorului General și sporirea responsabilității acestuia, este necesară revizuirea temeiurilor de eliberare din funcție a Procurorului General (art. 66 alin. (4) din Legea cu privire la Procuratură), în sensul completării listei acestora cu altele două:

1) aplicarea unei sancțiuni contravenționale de privare de dreptul de a deține această funcție;

2) aplicarea de către Colegiul disciplinar a sancțiunii disciplinare de demitere din funcție. În acest caz, demiterea se va face de către Președintele Republicii Moldova, la sesizarea CSP.

20. În scopul facilitării aplicării Legii cu privire la Procuratură, se propune modificarea art. 66, în sensul expunerii separate a temeiurilor de eliberare din funcție și celor de încetare de drept a mandatului procurorului.

21. Procedura de eliberare din funcție a Procurorului General urmează a fi similară procedurii de numire în funcție (de către președintele Republicii Moldova, la propunerea CSP).

22. Modul de numire a adjuncților Procurorului General contribuie la asigurarea independenței și eficienței organelor Procuraturii. Adjuncții Procurorului General urmează să fie numiți, la propunerea Procurorului General, din rândul procurorilor în funcție, cu acordul CSP, prin ordinul Procurorului General. Mandatul adjuncților încetează din momentul numirii adjuncților noului Procuror General. Adjuncții Procurorului General nu au interdicția de a fi numiți în calitate de adjuncți pentru un nou Procuror General.

23. Implementarea recomandărilor expuse mai sus impun modificarea Constituției (abrogarea alin. (3) al art. 125 din Constituție) și ajustarea Legii cu privire la Procuratură (a) revizuirea prevederilor de la art. 36 alin. (2); b) revizuirea art. 40 alin. (3) din Legea cu privire la Procuratură).

Referitor la profilul candidatului la funcția de Procuror General este necesar a indica expres în textul Legii cu privire la Procuratură condiția că,

pentru numirea în funcție de Procuror General, candidatul trebuie să aibă un stagiu de 15 ani de activitate, corespunzătoare realizării sarcinilor Procuraturii.

O alternativă la aceasta ar fi - deținerea unui stagiu de 10 ani de activitate în domeniul dreptului dintre care 5 ani în funcție de procuror.

III. Competența Procuraturii. Competențele Procuraturii în domeniul procedurilor civile. Competențele Procuraturii în alte domenii

Probleme identificate:

- *existența reminiscentelor supravegherii generale în activitatea Procuraturii, generate, inclusiv, de unele prevederi ale Constituției și ale legislației în vigoare;*
- *pierderea actualității unora dintre competențele Procuraturii prevăzute de legislația în vigoare ca urmare a preluării lor de către alte instituții;*
- *reglementări echivoce ale unor competențe ale procurorului în cadrul procedurii penale, precum și în alte domenii.*

Context

24. Conform prevederilor art. 124 din Constituția Republicii Moldova, Procuratura are următoarele atribuții principale:

- reprezintă interesele generale ale societății;
  - apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor;
  - conduce și exercită urmărirea penală;
  - reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești în condițiile legii.
- Primele două dintre aceste atribuții sunt problematice.

25. Procuratura în statele est-europene a jucat, în mod tradițional, un rol important în sistemul de drept. Mandatul generos oferit în prezent Procuraturii Republicii Moldova este o moștenire a rolului de supraveghere a procurorului sovietic. Reieșind din prevederile art. 1 și 5 din Legea cu privire la Procuratură, adițional atribuțiilor procurorului în cadrul procesului penal, procurorii în Moldova reprezintă interesul public și asigură legalitatea. De asemenea, ei pot reprezenta statul, ministerele și alte organe guvernamentale și interesele persoanelor vulnerabile (de ex. minorii) în procesele civile.

Soluții

26. Atribuția de reprezentare a intereselor generale ale societății trebuie interpretată în sensul „reprezentării interesului statului”. Astfel, controalele pe care, în prezent, Procuratura le poate efectua asupra activității autorităților publice locale sau centrale sunt considerate ca fiind nejustificate.

Această atribuție seamănă mai mult a supraveghere a activității acestor organe de către Procuratură, or, atribuția de supraveghere a fost exclusă din Constituție prin Legea nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000.

27. Formele de control efectuate de către Procuratură asupra activității autorităților statului presupun influența acesteia în activitatea administrativă a altor autorități publice, iar raționamentele păstrării acestora - precum că altcineva nu face acest control sau acele autorități care ar trebui să-l efectueze, nu-și îndeplinesc atribuțiile sau nu sunt efective, deși sunt plauzibile, nu sunt suficiente.

28. Comisia de la Veneția susține în principal poziția că, chiar dacă nu în termeni absoluți, Procuratura trebuie să aibă, în principal, competențe în domeniul penal⁸.

29. În consecința celor menționate supra, competențele Procuraturii privind efectuarea controalelor „în interesul statului sau a persoanei fizice/juridice” urmează a fi exercitate doar la sesizare și doar când rezultă o bănuială rezonabilă cu privire la o infracțiune.

30. Ca excepție de la cele relevate la pct. 29, avînd în vedere problemele practice la înregistrarea sesizărilor în Registrul privind alte informații cu privire la infracțiuni (R2), precum și în virtutea atribuțiilor de control ale procurorului în cadrul activității speciale de investigații prevăzute de Legea nr. 59/2012 și caracterul confidențial al activității speciale de investigații, este necesară:

- menținerea funcției de control a Procuraturii asupra activității organelor de urmărire penală, în partea ce se referă la înregistrarea sesizărilor, control ce va fi efectuat pînă la implementarea sistemului automatizat de înregistrare, precum și controlul activității acestora în limitele unei cauze concrete;
- menținerea funcției de control asupra activității speciale de investigații;

---

⁸ idem, pct. 86.25.

- examinarea posibilității de a limita și exclude treptat controlul Procuraturii asupra instituțiilor penitenciare (cu excepția izolatoarelor de detenție preventivă ale Ministerului Afacerilor Interne, pînă la transferul acestora Ministerului Justiției).

31. Competențele Procuraturii urmează a fi consolidate în domeniul urmăririi penale și reprezentării învinuirii în instanțele de judecată.

32. În contextul propunerii de consolidare a atribuțiilor Procuraturii în domeniul urmăririi penale, sunt necesare intervenții legislative pentru concretizarea atribuțiilor procurorului în cadrul procesului penal. În acest sens, un subiect aparte îl constituie competențele și condițiile exercitării acestora la retragerea și transmiterea cauzelor penale de la un procuror la altul și de la un organ de urmărire penală la altul.

Astfel, pentru respectarea principiului previzibilității normei juridice și principiului desfășurării procesului penal în termen rezonabil, precum și garantării aplicării altor principii ale procesului penal, Codul de procedură penală al Republicii Moldova urmează să suporte modificări, în rezultatul cărora, legea va statua clar subiecții, condițiile și temeiurile de retragere și transmitere a unei cauze penale din competența unui procuror în competența altuia, precum și de la un organ de urmărire penală la altul.

33. Urmează a fi modificate sau excluse prevederile de la art. 5 lit. a), h), i), j) și k) și art. 6 din Legea cu privire la Procuratură.

34. Totuși, legislația urmează a fi modificată pentru a permite procurorilor să formuleze pretenții civile în interesul statului sau a persoanelor cu capacitate limitată în cadrul procedurilor penale (completarea art. 241 CPP cu un alineat nou (4¹)).

35. Se propune examinarea oportunității reglementării exprese în Codul de procedură penală a faptului că, examinarea acțiunilor civile derivate dintr-o cauză penală, intentate de procuror în cadrul procesului penal sau dacă partea civilă insistă, urmează să se realizeze doar în procesul penal și nu pot fi trimise spre examinare instanței civile (excluderea art. 225 alin. (3) din CPP și revizuirea art. 225 alin. (4)).

De asemenea, urmează de stabilit transpunerea adecvată în Codul de Procedură penală a competențelor procurorului, prevăzute de Codul de

procedură civilă, în vederea intentării acțiunii în interesul statului sau a persoanelor cu capacitate de exercițiu limitată.

36. Atribuția de apărare a drepturilor și libertăților cetățenilor, care vizează, în special, interesele persoanelor social-vulnerabile/cu dizabilități, trebuie exclusă treptat din competența Procuraturii. Astfel, din Codul de procedură civilă urmează a exclude art. 71, 72 și pentru a nu lăsa fără suport categoriile respective de persoane, în proiectul de lege ce va fi elaborat în temeiul Concepției, se va reglementa, în Dispoziții finale și tranzitorii, că, în perioada de tranziție (nu mai mult de 3 ani), va avea loc dezvoltarea instituțiilor specializate care acoperă domeniul acestei categorii de persoane, precum și asistența juridică garantată de stat.

37. Competențele procurorului în procedura contravențională urmează a fi examinate suplimentar, în vederea analizării posibilității de revizuire (concretizare) a atribuțiilor procurorului în procesul contravențional: excluderea dreptului de verificare a acțiunilor agentului constatator (art. 386 alin. (2) lit. e) și lit. f)); revizuirea normei din art. 386 alin. (2) lit. f) și a celei de la alin. (3) din art. 386 în sensul reglementării clare a dreptului de contestare a unei decizii a agentului constatator doar în cazul în care există o bănuială rezonabilă că fapta care a stat la baza cauzei contravenționale constituie infracțiune; în cazul refuzului sau încetării urmăririi penale pe motiv că fapta care a fost obiectul cauzei penale constituie contravenție (în sensul că termenul de prescripție pentru tragerea la răspundere contravențională începe să curgă din momentul emiterii hotărârii de refuz sau de încetare a urmăririi penale, dar nu mai mult de un an de la comiterea faptei); revizuirea listei contravențiilor constatarea/examinarea cărora este dată în competența exclusivă a procurorului (faptele recalificate din infracțiuni în contravenții; faptele comise de angajații organelor de poliție și de urmărire penală comise în exercițiul funcției, etc.).

38. Procuratura va continua să examineze petiții și adresări oficiale, reieșind din noile sale competențe.

39. Pentru a eficientiza modificările expuse mai sus se propune revizuirea normei art.124 alin. (1) al Constituției, expunând textul în următoarea redacție: „(1) În interesele generale ale societății, în condițiile legii, Procuratura contribuie la respectarea legalității în cauzele penale, conduce și exercită

urmărirea penală, reprezintă învinuirea (acuzarea de stat) în instanțele judecătorești.”.

IV. Bugetul Procuraturii

Probleme identificate:

- *avînd în vedere funcțiile Procuraturii, menținerea unui mecanism tipizat de formare și executare a bugetului Procuraturii poate afecta independența acesteia;*
- *existența ambiguităților referitoare la procedura de elaborare și prezentare spre aprobare a bugetului organelor Procuraturii;*
- *lipsa criteriilor obiective și transparente la elaborarea bugetului organelor Procuraturii, fundamentate pe evaluarea necesităților de ordin organizatoric, administrativ, tehnico-material și informațional, precum și pe performanță; finanțarea insuficientă a organelor Procuraturii;*
- *gestionarea financiară inadecvată a organelor Procuraturii.*

Context

40. Constituția Republicii Moldova, art. 124 și art. 125, nu prevede reglementări privind aprobarea bugetului organelor Procuraturii și nu stabilește expres organul competent de elaborarea și prezentarea în Parlament a proiectului bugetului organelor Procuraturii. Astfel, în art. 124 din Constituție, care stabilește atribuțiile și structura Procuraturii nu sunt indicate competențele acesteia cu specific financiar.

41. În prezent, nu există proceduri care să coreleze bugetele operaționale ale organelor Procuraturii cu volumul de lucru pe care îl execută acestea. Bugetul procuraturii se bazează pe modele de cheltuieli din trecut și pe necesități curente, nefiind adaptate la schimbările din sistem, nici raportate la volumul de muncă al procurorilor și la necesitățile modernizării activității.

42. Starea clădirilor în care se află sediile multor procuraturi denotă faptul că investițiile capitale sînt insuficiente pentru a asigura corespunderea clădirilor normelor de bază privind securitatea și eficacitatea funcțională a acestora. În același timp, nu au fost elaborate proceduri standard și obiective de alocare a mijloacelor bugetare care să permită achitarea lucrărilor de reparații capitale și curente, luînd în calcul starea clădirilor sediilor Procuraturii.

43. Examinând competențele actuale largi ale Procuraturii (art. 5 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură) și modul de finanțare a acesteia de-a lungul anilor, se observă o finanțare insuficientă a instituției pentru realizarea fiecăreia dintre funcțiile sale.

44. Conform recomandărilor OSCE din 2009 expuse în Raportul de evaluare a CSP, pentru a reuși transpunerea în viață a scopului CSP - de a garanta „autonomia, obiectivitatea și imparțialitatea procurorilor” față de influența externă, inclusiv față de influența din partea Legislativului și a Executivului - acesta, adică CSP, trebuie să fie asigurat cu personal permanent, sediu și un buget anual operațional adecvat⁹.

45. În Raportul de evaluare al Comisiei Europene privind Supremația Legii și Administrarea Justiției pentru Programarea Sectorială în Moldova, din septembrie 2011, experții Uniunii Europene au menționat că quantumul spirit al alocațiilor pentru Procuratură *per capita* constituie un indicator relevant, care sprijină supoziția că sistemul dispune de resursele necesare pentru a funcționa în mod adecvat. În această privință, este important de evidențiat faptul, că Moldova alocă Procuraturii cea mai mică sumă pe cap de locuitor comparativ cu alte țări europene, și anume 1.5 EUR pe locuitor. Țările aflate în condiții socio-economice similare cu cele ale Moldovei, precum Armenia cu 1.8 EUR, Georgia cu 2.0, sau Ucraina cu 2.2, alocă sume puțin mai ridicate. Aceste cifre sunt în contrast absolut nu numai cu cele înregistrate în țările mai prospere ale Europei Occidentale, dar, de asemenea, în noile state membre ale Uniunii Europene, care alocă, în termeni absoluți, sume mult mai ridicate, în mod special, Lituania (12.8 EUR), Ungaria (12 EUR), Slovacia (10.9 EUR) sau Letonia (10.4 EUR). Oricum, Moldova deja alocă o proporție cu mult mai ridicată Procuraturii *per capita* relativă la PIB, și anume 0.13%, depășind astfel rata medie a CEPEJ de 0.09%. Din rîndul țărilor europene numai Bulgaria (0.18%), Bosnia-Herțegovina (0.18%), Muntenegru (0.16%) și Lituania (0.13%) alocă o proporție mai mare din venitul național Procuraturii comparativ cu Moldova¹⁰.

---

⁹ Recomandarea 1 din Raportul de evaluare a Consiliului Superior al Procurorilor, ODIHR și Misiunea OSCE în Moldova, 2009, pct. 4.1.

¹⁰ Raportul Comisiei Europene privind Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă Moldova. Septembrie 2011, pct. 83.

http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/documents/press_corner/md_justice_final_report_ro.pdf

Soluții

46. Procuratura și CSP urmează să aibă bugete separate.

47. Bugetul Procuraturii urmează a fi unic și administrat la nivelul Procuraturii Generale.

48. Formarea bugetului Procuraturii urmează să se fundamenteze pe principiul „bugetării în funcție de performanțe”, adică, sursele din bugetul centralizat se vor repartiza în dependență de: volumul de muncă al fiecărei procuraturi, numărul de procurori *per* procuratură, complexitatea dosarelor aflate în gestiune.

49. Procuratura Generală urmează să elaboreze bugetul Procuraturii cu participarea CSP.

50. Mecanismul de adoptare a bugetului Procuraturii se recomandă a fi următorul:

- proiectul bugetului, elaborat de către Procuratura Generală cu participarea CSP, incluzând bugetul CSP aprobat de acesta, se transmite Parlamentului pentru aprobare;

- Parlamentul discută și aprobă bugetul Procuraturii, pe care îl include, ulterior, în bugetul de stat pentru anul respectiv.

Această procedură ar asigura o mai mică influență a Ministerului Finanțelor asupra acestui proces, care pînă acum a determinat finanțarea insuficientă a Procuraturii. Un mecanism similar se aplică, deja, în cazul bugetului instanțelor judecătorești;

Bugetul de ansamblu al Procuraturii trebuie să acopere necesitățile acesteia.

51. Procurorul General sau administratorul Procuraturii, în cazul instituirii funcției respective, va fi ordonatorul de credite al bugetului Procuraturii.

B. ORGANIZAREA ȘI ACTIVITATEA SISTEMULUI ORGANELOR PROCURATURII

I. Structura sistemului organelor Procuraturii, inclusiv a Procuraturii Generale. Specializarea procurorilor

Probleme identificate:

- actuala structură a Procuraturii nu permite desfășurarea unei activități la maxim eficiente și calitative, precum și contravine principiului distribuirii clare a funcțiilor și folosirii optimale a resurselor umane.

Context

52. Studiind organigrama Procuraturii Generale și organigrama sistemului organelor Procuraturii au fost identificate următoarele:

- Procuratura Generală, prin încadrarea în componența sa a unor subdiviziuni care nu sunt implicate nemijlocit la implementarea politicilor (Direcția exercitare și conducere a urmăririi și Direcția investigații generale) își pierde statutul firesc pe care ar trebui să-l aibă - cel de organ care coordonează implementarea politicilor și supraveghează activitatea Procuraturii;

- în structura organelor Procuraturii Republicii Moldova pot fi identificate unele procuraturi specializate care nu-și justifică existența; prin lipsa volumului de muncă necesar care ar justifica o astfel de structură (de exemplu: procuratura militară, procuratura în transport, etc.); prin posibilitatea preluării funcțiilor de către un alt organ al procuraturii (procuraturile de pe lângă Curțile de apel).

53. Pentru unele categorii de angajați din cadrul Procuraturii Generale, statutul de procuror, pe care aceștia îl dețin, este impropriu funcțiilor sale (serviciile de audiență, secretariat, personal, presă, IT ș.a.), ceea ce determină necesitatea revizuirii structurii de personal.

Soluții

54. Se recomandă păstrarea procuraturilor specializate în sistemul organelor Procuraturii.

55. Din punct de vedere administrativ, se recomandă următoarea structură a sistemului organelor Procuraturii:

- Procuratura Generală;
- procuraturile specializate, conducerea cărora se subordonează direct Procurorului General (care se vor crea în funcție de necesitățile existente și vor avea competență pe întreg teritoriul țării);
- procuraturile teritoriale.

56. Din punct de vedere procesual, ierarhia sistemului organelor Procuraturii se recomandă a fie următoarea:

- Procuratura Generală (în condițiile implementării celor prevăzute la pct. 57);
- specializate, conducerea cărora se subordonează direct Procurorului General;
- procuraturile teritoriale.

57. A fost examinată și apreciată ca posibilă opțiunea privind scoaterea din structura Procuraturii Generale a direcțiilor care exercită urmărirea penală. În consecință, aceasta nu va mai avea atribuții automate de exercitare a activității de urmărire penală, iar toate cauzele penale instrumentate de procurori vor fi investigate de către procuraturile teritoriale și specializate. Totuși, Procurorul General va păstra dreptul de a prelua anumite dosare și a le transmite pentru investigare unui procuror din Procuratura Generală. Schimbările în domeniu trebuie realizate în complex, în comun cu schimbări structurale în organele de urmărire penală ale MAI, Serviciului vamal, poliției de frontieră).

58. Crearea sau lichidarea procuraturilor teritoriale și specializate trebuie să se facă prin lege/hotărîre de Parlament.

59. Numărul total de procurori, funcționari și personal tehnic angajați în sistemul organelor Procuraturii se va stabili prin hotărîre de Parlament, iar modul de distribuire a acestui personal va fi decis de Procurorul General.

60. Structura Procuraturii Generale, inclusiv a Aparatului Procuraturii Generale se stabilește și se modifică prin ordin al Procurorului General.

61. Existența procuraturilor de sector, de rînd cu procuratura municipiului Chișinău urmează a fi revizuită, în sensul examinării

oportunității comasării acestora într-o singură procuratură municipală. Or, reieșind din competențele acestora, existența lor, în formula actuală, nu este justificată. Analiza oportunității comasării procuraturilor de sector trebuie să ia în considerație următoarele aspecte:

- competențele actuale ale procuraturii municipale (Chișinău), în raport cu competențele procuraturilor de sector;
- competența teritorială a procurorilor în raport cu cea a judecătoriilor de sector din municipiul Chișinău;
- optimizarea resurselor Procuraturii (resurse umane, financiare, administrative);
- asigurarea realizării funcțiilor Procuraturii care vizează activitatea inspectoratelor de poliție de sector.

62. Procuraturile de nivelul curților de apel Bălți și Chișinău își justifică parțial existența din cauza volumului mare de lucru, iar procuraturile la nivelul celorlalte curți de apel au o sarcină de muncă net inferioară. În calitate de soluții pot fi propuse crearea unor secții distincte în cadrul procuraturilor municipale Chișinău și Bălți, precum și a unor servicii în cadrul procuraturilor din localitățile de reședință ale celorlalte curți de apel

63. Se consideră oportună existența următoarelor procuraturi specializate:

- a) Procuratura anticorupție;
- b) Procuratura pentru combaterea crimei organizate.

Avînd în vedere specificul investigațiilor date în competența lor, aceste procuraturi ar trebui să aibă ofițeri de urmărire penală și lucrători operativi cu care lucrează constant și care se subordonează funcțional procurorului-șef al procuraturii specializate. Ofițerii de urmărire penală și lucrătorii operativi ar putea fi detașați pentru o perioadă lungă (câțiva ani) de la alte instituții în cadrul procuraturii specializate, fiind selectați nominal, la propunerea procurorului-șef al procuraturii specializate, prin ordin al Procurorului General.

64. Din cauza sarcinii de muncă reduse, nu se consideră oportună menținerea procuraturilor specializate militare și în transport, competențele acestora putînd fi preluate de procuraturile de sector.

Lichidarea procuraturilor militare ar putea să se realizeze într-o perioadă de 3 ani, spre exemplu, perioadă care să permită consolidarea capacităților

procuraturilor de sector sau ale organelor specializate din Forțele Armate, în vederea preluării și realizării eficiente a actualelor atribuții ale procuraturilor militare.

65. Se propune specializarea procurorilor în cadrul procuraturilor teritoriale.

66. Implementarea propunerilor de mai sus este posibilă prin promovarea amendamentelor pentru modificarea și completarea Legii cu privire la Procuratură în vederea lichidării Procuraturii de transport, procuraturilor militare și a Secției investigații și infracțiuni în Forțele Armate, promovarea propunerilor legislative privind revizuirea competențelor procuraturilor specializate și teritoriale.

II. Activitatea Procuraturii ca organ administrativ

Probleme identificate:

- *structura actuală creează dificultăți în gestionarea sistemului organelor procuraturii, deoarece toate atribuțiilor de management sunt date în competența Procurorului General;*

- *coraportul dintre procurori, procurori-șefi și personalul care asistă procurorii este unul neproportional.*

Context și soluții

67. În Raportul Comisiei Europene privind Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă Moldova din 2011 se menționează că existența personalului auxiliar atașat procuraturii este unul dintre indicatorii necesari pentru îmbunătățirea condițiilor de lucru ceea ce, la rîndul său, va duce la sporirea calității serviciilor prestate. La rata de 1.0, Moldova se plasează sub media CEPEJ de 1.4 a raportului personal auxiliar *per* procuror. În același timp, alte țări din regiune au rezultate și mai joase: în special, Rusia (0.4), Estonia (0.5), Lituania (0.6), Georgia (0.7), Azerbaidjan (0.7), Letonia (0.8), Armenia (0.9), Slovacia (0.9). Trebuie de subliniat că țările scandinave, de asemenea, se înscriu în acest grup, printre care Norvegia (0.1), Suedia (0.4) și Finlanda (0.5), cu toate că cifrele în cauză pot fi explicate de un nivel mult mai scăzut al criminalității (și, respectiv, al volumului de lucru).¹¹ Totuși, personalul

---

¹¹ http://eeas.europa.eu/delegations/moldova/documents/press_corner_md_justice_final_report_ro.pdf

auxiliar al procuraturii nu este distribuit, astfel, încît să asigure cea mai eficientă activitate a Procuraturii.

68. Pentru a „descărca” activitatea Procurorului General de atribuții administrative, pentru a-i permite realizarea eficientă a atribuțiilor de coordonare a activității Procuraturii ca organ de implementare a politicilor, în special penale, se consideră necesară instituirea funcției de secretar (administrator) al Procuraturii Generale, care s-ar ocupa cu probleme de management, logistică și ar avea statut de funcționar public. Instituirea acestei funcții ar scoate din sarcina Procurorului General o serie de probleme tehnice, presupunînd anumite cheltuieli suplimentare minore.

69. Avînd în vedere disproporția între procurori, procurori-șefi și personalul care asistă procurorii (funcționari publici) se recomandă crearea unui sistem care ar acorda procurorilor un nivel corespunzător de asistență în realizarea sarcinilor de serviciu.

70. Se recomandă efectuarea unei analize a nivelului de implicare a consultanților procurorilor în activitatea ultimilor și elaborarea recomandărilor care să ducă la sporirea gradului de implicare a consultanților în activitatea procedurală a procurorilor.

III. Evaluarea instituțională a Procuraturii

Probleme identificate

- resursele instituției Procuraturii, prin numărul de procurori, resursele financiare și administrative, sunt limitate. Luând în considerare că, Procuratura în general, este reactivă la cazurile care sunt furnizate de poliție sau prin autosesizare, se constată absența unei abordări strategice active;

- actualmente, stabilirea priorităților nu este realizată sistemic și, în mare măsură, depinde de statistica colectată însăși de Procuratură, or, cazurile examinate de către aceasta reprezintă doar o parte a realității infracționale;

- în prezent, evaluarea eficienței activității Procuraturii este realizată mai puțin eficient sau, uneori, nu este realizată;

- Procuratura are o imagine afectată de neîncredere din partea subiecților afectați de activitatea acestei instituții, dar și din partea societății în ansamblu.

Context

71. Cauzele sunt determinate de lipsa tradiției și practicii instituționale în care Procuratura, de rînd cu alte organe de urmărire penală, va fi responsabilizată instituțional de implementarea politicilor penale.

72. Unul din motivele care determină lipsa unei evaluări a activității Procuraturii este absența unui mecanism clar de stabilire a priorităților pentru activitatea sa. Un alt motiv este neclaritatea și, de fapt, imposibilitatea evaluării realizării priorităților pentru că lipsesc indicatorii de performanță pentru fiecare prioritate stabilită.

73. Rapoartele actuale prezentate de Procuratură cu referire la activitatea sa, conțin o parte din date statistice în special privind incidența infracțiunilor investigate și parțial folosirea resurselor utilizate în acest sens. Însă informațiile respective nu oferă înțelegerea cum se schimbă realitatea socială, ce efecte produce Procuratura, care este impactul activității Procuraturii și nici nu este clar dacă obiectivele propuse anual și pentru perioada mai lungă sunt realizate.

Soluții

74. Stabilirea priorităților în activitatea Procuraturii la implementarea politicii penale este un element crucial pentru punerea în valoare ulterioară a mecanismelor de responsabilitate instituțională a Procuraturii.

75. Procesul de stabilire a priorităților instituționale pentru perioada de 2-3 ani ar putea urma un ciclu de desfășurare a etapelor, după cum urmează:

etapa 1) - colectare a datelor și informațiilor privind incidența crimei, rezultatele curmării crimelor și percepția diferitelor categorii de persoane privind necesitățile de intervenție. Datele și percepțiile urmează să fie evaluate la nivel național pentru unele categorii de fenomene și specific pentru unele regiuni și urmează să se colecteze de poliția, Procuratură, de către unele instituții specializate la solicitarea autorităților;

etapa 2) - efectuarea analizei - în baza datelor și informațiilor, discuțiilor publice, analiza tendințelor, identificare cauzelor și consecințele negative;

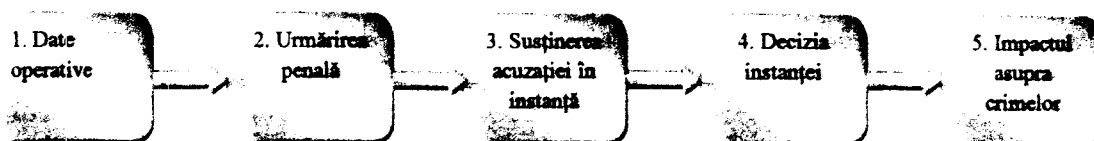
etapa 3) - stabilirea priorităților instituționale pentru o perioadă de 2-3

ani sub forma de obiective, cu specificarea indicatorilor de evaluare. Prioritățile pot avea cel puțin două dimensiuni: națională și specific geografică;

etapa 4) - implementarea priorităților stabilite, inclusiv planificarea alocării resurselor necesare (umane, tehnice și financiare, ajustări organizaționale etc.), totodată evaluarea anuală periodică a obiectivelor cu posibilă ajustare.

76. Complementar introducerii procesului de stabilire a priorităților în forma de priorități (obiective) este absolut necesar de a dezvolta un sistem de indicatori, care vor permite evaluarea realizării obiectivelor, impactului și eficienței în activitatea Procuraturii.

77. Se prezintă, cu titlu de exemplu, un tabel care încapsulează indicatorii cantitativi și, ulterior, corelarea acestora cu indicatorii calitativi pentru una din competențele cheie ale Procuraturii – urmărirea penală:

78. Pentru a genera un sistem de indicatori este necesar de dezvoltat, în cadrul instituției un mecanism autonom de monitorizare a fiecărui dosar de la intrare în instituție, care ar permite generarea integră a datelor și indicatorilor cantitativi.

În cele mai multe instituții performante, acest sistem este creat într-un mediu pe infrastructura de tehnologii moderne IT, așa dar, parcursul dosarului în cadrul instituției este posibil monitorizării interne cu respectarea confidențialității.

Integritatea sistemului este asigurată inclusiv prin subordonarea directă a subdiviziunii responsabile de gestionarea sistemului respectiv conducerii Procuraturii. Sistemul de monitorizare va genera indicatorii cantitativi cu identificarea factorilor de risc pentru parcurgerea dosarului. Sistemul de monitorizare, eventual, ar permite captarea și informațiilor privind acțiunile și solicitările procurorului responsabil pe dosar, dar și toate demersurile relevante, inclusiv ordonanțele, contestațiile, etc.

79. Un sistem electronic integrat, care ar asigura integritatea parcursului dosarului (preferabil în forma electronică) și ar permite gestionarea eficientă a

cazurilor și, respectiv, generarea tuturor indicatorilor de proces și de eficiență, nu trebuie evitat. Acest sistem ar oferi evaluarea detaliată și sistematică a performanțelor individuale, ale subdiviziunilor și instituției în întregime în mod obiectiv și rațional (oferind informația pe tipuri de dosare, pe regiuni, etapă a procesului, acțiuni ce au fost întreprinse, *per* procuror etc.).¹²

80. Eficiența intervenției Procuraturii poate fi evaluată doar după cunoașterea amplitudinii fenomenului, cauzelor acestuia și a factorilor de risc (cel puțin aproximativ, inclusiv grupurile criminale, numărul cazurilor, incidența, caracteristicile financiare implicate etc.).

81. Încrederea în instituția Procuraturii ar putea fi cultivată prin deschiderea și prezentarea publică a unor informații privind activitatea acesteia. Restabilirea imaginii instituției ar putea fi realizată prin intermediul unor acțiuni hotărâte de integritate, de eficiență, dar și de creare a unui mediu mai deschis, *fără a prejudicia, însă, realizarea atribuțiilor și obiectivelor plasate în fața acesteia*, în raport cu factorii sociali care creează opinia publică, cum ar fi: presa, formatorii de opinie, actorii participanți în procesul de efectuare a justiției și persoanele publice.

82. Un mecanism de responsabilizare instituțională ar fi responsabilizarea instituțională a Procuraturii în fața societății, *per* ansamblu. În acest context se recomandă publicarea informațiilor privind aspectele instituționale, metodologice, legale, de rezultat, de organizare a activității și îndeplinirea indicatorilor de performanță.

Aceasta ar include, de regulă:

a) Obiectivele generale^{13, 14}, inclusiv principiile etice de activitate¹⁵.
Politica de sprijinire a victimelor, martorilor^{16, 17};

¹² În Anglia este folosit sistemul COMPASS încă din anul 2002 care exercită toate funcțiile menționate și reduce *per* ansamblu costurile de gestionare a cazurilor, permite formularea mai bună a strategiilor pe cazuri generice, uniformizarea politicii instituționale și cultivă încrederea populației. Un sistem similar funcționează în Suedia - BRADIS, un alt sistem similar este cunoscut în Olanda - POLARIS. COMPASS a fost treptat extins și este integrat cu sistemele similare din instanțele judecătorești. În general sistemele de gestionare electronică a cazurilor au dat rezultate de reducere a timpului, eficienței, ridicării calității și cultivării încrederii în administrarea justiției.

<http://www.prnewswire.co.uk/news-releases/logicacmg-and-cps-deliver-next-generation-case-management-system-154031045.html>

¹³ Exemplu de obiective și misiunea din Anglia: <http://www.cps.gov.uk/about/>

¹⁴ Exemplu de misiune și obiective strategice din Japonia:

http://www.kensatsu.go.jp/oshirase/img/kensatsu_no_rinen_english.pdf

¹⁵ Exemplu de principii etice din SUA: http://www.kitsapgov.com/pros/Quest_for_Justice_2008.pdf

¹⁶ http://www.cps.gov.uk/legal/v_to_z/cps_commitments_to_victim_and_witnesses

¹⁷ <http://www.cdpp.gov.au/victims-and-witnesses>

b) Obiectivele strategice și anuale¹⁸ (pentru 3-4 ani) și modalitățile concrete de realizare a acestora cu planurile anuale¹⁹ inclusiv actualizate²⁰. Procuratura ar publica ghidurile metodologice și cerințele pentru punerea în aplicare a strategiilor de investigare a cazurilor și situațiilor generice^{21, 22, 23, 24}.

83. Experiența țărilor din regiune, pentru care este caracteristică imaginea știrbită, au purces la acțiuni privind instituția procuraturii:

a) informarea periodică și adecvată a societății cu privire la situația unor dosare cu rezonanță ridicată în societate;

b) prezentarea raportului anual de activitate, avînd la bază indicatorii calitativi și cantitativi, cu discutarea acestora cu profesioniștii și formatorii de opinie;

c) discutarea, în format deschis, cu participarea actorilor interesați, a unor domenii specifice problematice, cu evaluarea cauzelor și eficienței intervenției Procuraturii.

---

¹⁸ Exemplu de obiective strategice și anuale din Anglia:

http://www.cps.gov.uk/publications/docs/business_plan_08_11.pdf

¹⁹ Exemple de planuri anuale din Anglia: http://www.cps.gov.uk/publications/docs/cps_business_plan_2013_-_14.pdf

²⁰ Exemple de planuri actualizate anual din Anglia:

http://www.justice.qld.gov.au/_data/assets/pdf_file/0020/215921/ODPP-Annual-Report-2012-13.pdf

²¹ Metodologia și ghidurile pentru activitatea de procuror din Anglia

http://www.cps.gov.uk/publications/docs/code_2013_accessible_english.pdf

²² Metodologia și ghidurile pentru activitatea de procuror din Australia

http://www.justice.qld.gov.au/_data/assets/pdf_file/0015/16701/Directors-guidelines.pdf

²³ Metodologia și ghidurile pentru activitatea de procuror din Statele Unite

<http://www.kitsapgov.com/pros/StandardsGuidelines2007.pdf>

²⁴ Metodologia și ghidurile pentru activitatea de procuror din Anglia, <http://www.cdpp.gov.au/wp-content/uploads/CDPP-GDM-Policy-Framework.pdf>

C. INDEPENDENȚA FUNCȚIONALĂ ȘI RĂSPUNDEREA PROCURORILOR

I. Adunarea Generală a procurorilor și Consiliul Superior al Procurorilor

Probleme identificate:

- nu este clar reglementat rolul și locul Adunării Generale a Procurorilor și Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) ca organe de autoadministrare ale Procuraturii;

- nu este clar delimitat rolul Consiliului Superior al Procurorilor de cel al Colegiului Procuraturii;

- funcțiile Consiliului Superior al Procurorilor sunt prea puține pentru a-i asigura independența;

- Consiliul Superior al Procurorilor nu este asigurat financiar și administrativ;

Context

84. Capacitatea de auto-reglementare a Procuraturii a fost evaluată, în 2011, de către experții europeni ca fiind, în mod cert, la etapa sa incipientă. CSP și colegiile sale au organizat primele ședințe în 2010. Pe parcursul aceluiași an, sistemul a lansat o nouă procedură de numire în funcție în bază de concurs. De asemenea experții au menționat că va fi necesar să treacă ceva timp pînă cînd CSP și colegiile sale vor începe să dețină un rol mai independent și eficient față de Procurorul General în materii relative la dezvoltarea și accesul la carieră, disciplină, buget și control²⁵. Totuși, recomandarea expusă în Raportul de evaluare a CSP, elaborat de către OSCE în 2009, privind fortificarea organelor de autoadministrare al procurorilor rămîne valabilă.

85. Ulterior constituirii CSP, este necesară reglementarea clară a statutului acestuia, astfel, încît să se creeze premise reale pentru realizarea scopurilor pe care acesta le urmărește - de a contribui la eliberarea treptată a Procuraturii de sub influența sectorului politic, precum și de a organiza sistemul de admitere în profesie și dezvoltarea profesională a procurorilor.

---

²⁵ Raportul Comisiei Europene privind Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă Moldova, septembrie 2011, pct. 81.

86. Legislația în vigoare nu conține reglementări clare referitoare la statutul Adunării Generale a Procurorilor și coraportul acesteia cu CSP. Astfel, pentru a asigura consolidarea capacităților de autoadministrare a sistemului organelor Procuraturii este necesară revizuirea rolului, componenței și competențelor Adunării Generale a Procurorilor, CSP și colegiilor sale și reglementarea clară a acestora.

Soluții

87. Este necesară prevederea în lege a următoarelor competențe ale Adunării Generale a Procurorilor:

- alegerea, din rîndul procurorilor, a membrilor CSP, Colegiului selecție și carieră, Colegiului de evaluare și Colegiului disciplinar. Membrii colegiilor nu pot fi revocați, dar, în cazul circumstanțelor de incompatibilitate, mandatul încetează prin efectul legii;

- ascultă raportul despre activitatea Procuraturii, prezentat de către Procurorul General și raportului despre activitatea CSP, prezentat de către președintele acestuia;

- în cadrul Adunării Generale are loc prezentarea priorităților privind activitatea Procuraturii pentru anul următor (prioritățile se prezintă de către Procurorul General, după consultarea acestora cu CSP);

- în cadrul Adunării Generale se discută propuneri ale procurorilor vizavi de prioritățile și/sau rapoartele Procurorului General și CSP. Procurorul General și CSP sunt obligați, în termen de 30 de zile de la ședința Adunării Generale, să examineze propunerile sau întrebările făcute la Adunarea Generală și să ia decizii vizavi de acestea;

- aprobă Codul de etică al procurorilor, elaborat de către CSP;

- adoptă și modifică regulamentul Adunării Generale a Procurorilor, elaborat de CSP.

88. Se recomandă ca Adunarea Generală să fie convocată anual, iar în caz de necesitate, pot avea loc reuniuni extraordinare. Convocarea Adunării Generale poate avea loc la inițiativa CSP, Procurorului General sau a unui număr de procurori. Responsabil de organizarea Adunării Generale este CSP. Ordinea de zi și materialele ce urmează a fi discutate la Adunarea Generală urmează să fie publicate pe pagina web a Procuraturii cu 30 de zile înainte de data desfășurării acesteia (similar Adunării Generale a judecătorilor).

89. Pot candida la funcția de membru al CSP și colegiile acestuia orice procuror. Lista candidaților, împreună cu cv-urile și programele depuse se

publică pe pagina web a CSP cu cel puțin 10 zile înainte de ședința Adunării Generale.

90. Procesul-verbal al ședinței Adunării Generale a Procurorilor se va semna de către secretarul și președintele acesteia.

91. Adunarea Generală a Procurorilor adoptă hotărâri.

92. Votul în cadrul Adunării Generale a Procurorilor cu privire la alegerea membrilor CSP și ai Colegiilor acestuia trebuie să fie secret, votul final fiind constatat de către comisia de numărare a voturilor.

93. Președintele ședinței Adunării Generale ordinare a Procurorilor și secretarul acesteia urmează a fi aleși prin vot deschis, la începutul ședinței Adunării.

94. Reglementările privind Colegiul Procuraturii urmează a fi revizuite, întrucât, în formula în care este reglementat de legea în vigoare, Colegiul Procuraturii se caracterizează prin inconsistență și ineficiență, și, de asemenea, dublează atribuțiile Adunării Generale, CSP și Procurorului General. Astfel, Colegiul Procuraturii, într-o nouă formulă, ar putea exista ca un organ consultativ al Procurorului General (eventual, un consiliu consultativ), iar atribuțiile sale trebuie strict delimitate de cele ale celorlalte organe ale Procuraturii, pentru a nu admite suprapuneri, dar și pentru a statua expres statutul deciziilor emise la ședințele acestuia, adică decizii cu un caracter de recomandare, consultativ. Totodată, noile prevederi referitoare la acest organ urmează să reglementeze expres că, decizia de a-l constitui sau nu rămîne la latitudinea Procurorului General.

95. Competențele CSP vor fi următoarele:

- organizează concursul pentru funcția de Procuror General și propune candidatul la funcția de Procuror General Președintelui Republicii Moldova;
- elaborează și aprobă regulamentele privind procedura de selectarea și carieră a procurorilor și privind funcționarea colegiilor CSP;
- aprobă regulamentul privind activitatea sa;
- elaborează proiectul regulamentului Adunării Generale, care se adoptă de către Adunarea Generală;
- selectează și numește membrii colegiilor CSP, din rîndul societății civile;

- examinează contestațiile împotriva hotărârilor colegiilor;
- face propuneri Procurorului General de numire, promovare, detașare, suspendare (în condițiile unei urmăriri penale existente) sau eliberare din funcție a procurorilor. Procurorul General poate refuza motivat candidatura prezentată de către CSP. În cazul în care candidatura este prezentată repetat cu votul a unui anumit procent din membrii CSP, aceasta este obligatorie pentru Procurorul General.
- desemnează procurorii în cadrul Consiliului Institutului Național al Justiției;
- aprobă strategia privind formarea inițială și continuă a procurorilor, prezintă avizul asupra planului de acțiuni pentru implementarea acestei strategii;
- participă la elaborarea planurilor de dezvoltare strategică a Procuraturii;
- examinează și prezintă opinia asupra regulamentului de organizare a concursului de admitere în Institutul Național al Justiției, asupra programelor didactice și a planurilor de învățământ pentru cursurile de formare inițială și continuă în cadrul Institutului, asupra regulamentului de organizare a concursului pentru suplinirea posturilor didactice, precum și asupra componenței comisiilor pentru examenele de admitere și de absolvire a Institutului Național al Justiției;
- stabilește numărul de locuri scoase la concursul de admitere pentru instruirea inițială a procurorilor în cadrul Institutului Național al Justiției;
- examinează adresări ale cetățenilor, procurorilor, privind problemele acordate în competența sa;
- elaborează proiectul Codului de etică și disciplină a procurorilor, precum și modificări la acesta și le propune Adunării Generale pentru aprobare;
- aprobă proiectul bugetului său, pe care îl propune Parlamentului;
- participă la elaborarea proiectului bugetului Procuraturii și îl avizează.

96. Se recomandă ca pe lângă CSP să activeze:

- Colegiul de selecție și carieră,
- Colegiul de evaluare,
- Colegiul disciplinar.

Competențele colegiilor vor fi reglementate separat în proiectul de lege și în regulamentele acestora, aprobate de CSP.

97. Se recomandă următoarea componență a CSP:

1) trei membri de drept: Procurorul General, Președintele Consiliului Superior al Magistraturii, Ministrul Justiției;

2) șase membri ai CSP să fie aleși dintre procurorii în funcție, în cadrul Adunării Generale, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează:

- doi membri din rîndul procurorilor Procuraturii Generale;
- patru membri din rîndul procurorilor de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate;

3) trei membri ai CSP să fie aleși, prin concurs, din rîndul societății civile/mediului academic și numiți prin hotărîre a Parlamentului.

98. Reieșind din recomandările OSCE²⁶, pentru a asigura funcționalitatea Consiliului, precum și reieșind din specificul activității Consiliului și a colegiilor sale, se recomandă detașarea președintelui CSP. O alternativă, în acest sens, ar fi detașarea, atît a președintelui CSP, cît și a celorlalți membri ai CSP aleși din rîndul procurorilor.

99. Reprezentanții societății civile/mediului academic, membri ai CSP și ai colegiilor, urmează a fi remunerați pentru participarea la activitatea organelor respective, din bugetul CSP.

100. Președintele CSP trebuie să fie ales dintre membrii aleși din rîndul procurorilor.

101. Se creează aparat al CSP, constituit din funcționari publici și personal tehnic.

102. Toate ședințele CSP sunt deschise, cu excepția cazurilor în care, prin hotărîre a CSP, s-a decis caracterul închis al ședinței sau al unei părți a acesteia. Deciziile se iau cu vot deschis, cu excepția alegerii Președintelui CSP.

103. Colegiile de pe lîngă CSP vor avea în componența lor 7 membri: 5 sunt reprezentanți ai Procuraturii și 2 - ai societății civile/mediului academic. Numirea celor 5 membri-procurori în fiecare colegiu se face de către Adunarea Generală, iar selectarea celorlalți 2 membri din fiecare colegiu se face de către CSP prin concurs.

---

²⁶Raportul de evaluare a Consiliului Superior al Procurorilor. ODHIR și Misiunea OSCE în Moldova, 2009.

104. Propunerile expuse mai sus urmează a fi transpuse în viață prin modificarea substanțială a Legii cu privire la procuratură.

II. Subordonarea ierarhică a procurorilor

Probleme identificate:

- *independența funcțională insuficientă a procurorilor în raport cu procurorii-șefi la examinarea cauzelor penale concrete;*
- *există mai mulți procurori ierarhic superiori pentru un procuror ierarhic inferior;*
- *nu există o delimitare între „subordonarea administrativă” și „subordonarea procesuală”;*
- *nereglementarea detaliată a treptelor de control ierarhic în procedura penală.*

Context

105. „Cu toate că independența structurală a Procurorului General față de puterea executivă este garantată prin statutul său, Procuratura, uneori, este supusă riscului influenței politice - atât la nivel instituțional, cât și cel al procurorului. Se atestă o insuficiență a independenței funcționale a procurorilor față de superiorii ierarhici la examinarea unei anumite cauze, condiționată de așa numitul principiu de „subordonare necondiționată” și de un stil mai curînd vertical de administrare a sistemului. Procurorii subordonați (de grad mai jos) se bucură de un drept mai curînd iluzoriu de a „solicita instrucțiuni scrise” în scopul contestării acestora. Această situație este agravată de un set de reguli și ordine obscure și în unele cazuri neaccesibile publicului, care definesc politicile și condițiile desfășurării activității în cadrul Procuraturii.”²⁷

Soluții

106. Reglementarea subordonării ierarhice trebuie să pornească de la câteva raționamente: ierarhia funcțiilor, aspecte economice, operativitate în procesul de organizare a activității procurorilor, repartizarea competențelor în dependență de funcție.

107. Conceptul de ierarhie a funcțiilor urmează a fi segmentat în ierarhie administrativă și ierarhie procesuală.

---

²⁷ Raportul Comisiei Europene privind Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă Moldova. Septembrie 2011.pct. 80.

108. Trebuie să existe o singură treaptă de control ierarhic superior al unui act procesual, după care actul urmează a fi contestat în instanța de judecată (și în cadrul instanțelor judecătorești trebuie examinată instituirea a minim o cale de atac). Indiferent de câți procurori ierarhic superiori pot exista din punct de vedere administrativ, aceasta nu trebuie să afecteze activitatea procesuală a procurorului. Această abordare rezultă și din art. 299¹ alin. (4) Cod de procedură penală, care prevede că actul emis în procedura de control ierarhic superior se contestă doar la judecătorul de instrucție.

109. Noțiunea de procuror ierarhic superior din art. 6 pct. 37¹ din Codul de procedură penală urmează a fi expusă într-o nouă redacție, după cum urmează:

„Procuror ierarhic superior - procurorul teritorial sau adjunctul acestuia, pentru procurorii din procuratura teritorială; procurorul specializat sau adjunctii acestuia, pentru procurorii din procuratura specializată; procurorul mun. Chișinău sau adjunctii acestuia, pentru procurorii din procuratura mun. Chișinău; procurorul UTAG sau adjunctii acestuia, pentru procurorii din procuratura UTAG și din procuraturile din UTAG; procurorul teritorial și specializat, pentru adjunctul său; șefii din subdiviziunile Procuraturii Generale, pentru procurorii din cadrul subdiviziunii Procuraturii Generale și pentru procurorii-șefi din alte procuraturi, pe domeniul de activitate al subdiviziunii; Procurorul General sau adjunctii Procurorului General, pentru toți procurorii; Procurorul General - pentru adjunctii săi.”.

110. Ordonanța emisă în procedură de control ierarhic superior, indiferent de tipul ordonanței, poate fi anulată doar de către Procurorul General.

111. Indicațiile procesuale pot viza doar acțiunile procesuale ce urmează a fi întreprinse pe cauză. Acestea nu pot viza soluția pe cauză.

112. Referitor la retragerea cauzei de la procuror, prevederile actuale ale CPP sunt foarte largi și nu contribuie la independența procesuală a procurorului. Astfel, se propune modificarea și completarea art. 52 alin. (2¹) după cum urmează:

a) pct. 4) se expune în următoarea redacției:

„4) în cazul admiterii plîngerii cu privire la acțiunile sau inacțiunile procurorului;”;

b) se completează cu pct. 5) cu următorul conținut:

„5) în cazul admiterii cererii de abținere sau de recuzare.”.

113. Avînd în vedere existența subordonării ierarhice, precum și natura funcției de procuror, procurorii nu pot fi asimilați expres magistraților, acest fapt fiind susținut și de către Curtea Constituțională²⁸.

114. Pentru realizarea soluțiilor indicate este necesară revizuirea complexă a CPP și Legii cu privire la Procuratură în sensul propunerilor menționate mai sus.

III. Gradele speciale ale procurorilor

Probleme identificate:

- gradele existente induc percepția unei „militarizări” a instituției și a absenței independenței procurorului;

- gradele procurorilor nu sunt dependente de pregătirea profesională, ci de vechimea în muncă.

Context

115. Gradele procurorilor nu relevă calitatea și complexitatea activității acestora, profesionalismul, pregătirea sa, dar, formal, depind de vechimea în muncă și funcția din organele Procuraturii. Acest fapt nu motivează procurorii să desfășoare o activitate calitativă, să-și ridice nivelul de calificare și nu stimulează promovarea în carieră.

Soluții

116. Gradele de clasificare urmează a fi excluse, concomitent cu creșterea remunerării. Totodată, pentru salarizarea procurorilor va fi luată în calcul funcția deținută de procuror.

117. Gradele militare se vor exclude, odată cu desființarea procuraturii militare.

---

²⁸ Hotărîrea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați (Sesizările 34a/2010, 36a/2010, 19a/2011, 23a/2011), pct. 93.

118. Uniforma va fi substituită prin mantie (robă), care se va purta doar în ședințele de judecată.

IV. Admiterea în profesia de procuror și cariera procurorului

Probleme identificate:

- mecanismul actual de admitere în profesia de procuror nu este suficient de reglementat și se fundamentează doar pe evaluarea cunoștințelor teoretice, fără a include alte criterii importante pentru a identifica cei mai buni candidați pentru funcția de procuror;

- mecanisme diferite de admitere în profesie pentru diferite categorii de candidați (absolvenți ai INJ și candidați cu experiență în alte profesii).

Context

119. Dacă se păstrează procedura de admitere în vigoare, vor rămâne două sisteme paralele de admitere în profesie:

- pentru candidații cu vechime în muncă (presupune susținerea examenului de capacitate în fața Colegiului de calificare al CSP;
- pentru absolvenții Institutului Național al Justiției (fără examen de capacitate, doar în baza actului de absolvire).

120. Actualmente, unii dintre procurori îndeplinesc sarcini improprii funcției de procuror, spre exemplu cei care își desfășoară activitatea în Serviciul de presă sau în Secția personal din cadrul Procuraturii Generale.

Soluții

121. Pentru admiterea în profesia de procuror, se consideră oportună aplicarea procedurii similare prevăzute pentru judecători.

122. Atât audienții Institutului Național al Justiției, cât și candidații la funcția de procuror cu vechime în muncă (care nu au absolvit Institutul Național al Justiției) urmează să susțină același examen teoretic (în fața comisiei de absolvire de la Institutul Național al Justiției).

Nota pentru cunoștințele teoretice este pusă de comisia de absolvire de la INJ (pentru ambele categorii de candidați - absolvenții INJ și cei cu stagiul de muncă). Nota pentru cunoștințele teoretice va constitui un anumit procentaj

(50%) din numărul total de puncte care pot fi obținute la concurs. Celelalte puncte vor fi acordate de către Colegiul de selecție și carieră al procurorilor.

Tematica (formularea) testelor pentru evaluarea teoretică urmează a fi decisă cu participarea CSP (urmează de reglementat expres și faptul că, formularea curriculei de studiu pentru audienții INJ, de asemenea, se va face cu participarea CSP).

123. Rezultatele examenului de la INJ se transmit Colegiului de selecție și carieră al procurorilor, care va evalua candidații în baza criteriilor suplimentare (profesionale, altele, decât cele teoretice), aprobate de CSP.

124. Urmează a fi creat Registrul participanților la concursul pentru suplinirea funcțiilor vacante de procuror și de procuror-șef. Înscrierea în registru se va face pentru funcție și pentru procuratura concretă. După ambele etape (în baza punctajul total acumulat), candidatul este inclus în registrul.

125. Competențele CSP în acest domeniu sunt:

a) propune Procurorului General numirea în funcție a candidatului cu cel mai înalt punctaj din lista candidaților pentru funcția dată;

b) examinează plîngerile împotriva deciziilor Colegiului de selecție și carieră al procurorilor (examinarea are loc doar în aspect de procedură);

c) selectează unul din doi candidați cu același punctaj, în cazul în care candidează pentru aceeași funcție.

126. Selecția candidatului pentru numire în funcția de procuror se inițiază cu anunțarea vacanței de către CSP, la propunerea Procurorului General. Ulterior, CSP propune candidatul cu cel mai înalt punctaj din lista existentă la data limită anunțată pentru înscrierea în listă.

127. Pentru anumite funcții vacante, stabilite prin decizia CSP, concursul se anunță inițial doar pentru procurorii în funcție. După aceasta, în cazul în care vacanța nu a fost suplinită, se anunță concurs pentru numirea în funcție de procuror între candidații la funcția de procuror.

128. Procedura de desfășurare a concursului urmează să fie reglementată prin regulament aprobat de CSP.

129. Referitor la numirea în funcția de procuror se consideră optim următorul model: persoana se numește în funcția de procuror de către Procurorul General. Respingerea candidaturii de către Procurorul General este posibilă, doar dacă acesta deține probe incontestabile care stabilesc circumstanțe de incompatibilitate cu funcția pentru care este propus sau, eventual, acesta poate să condiționeze numirea cu înlăturarea stării de incompatibilitate într-un anumit termen (de exemplu, 5 zile). După respingerea candidaturii de către Procurorul General, propunerea repetată a aceluiași candidat de către CSP, făcută cu votul a 2/3 a membrilor, este obligatorie pentru Procurorul General.

130. Numirea în funcție a procurorilor-șefi se face prin concurs. Funcția de procuror-șef într-o anumită procuratură poate fi deținută doar pentru 2 mandate consecutive.

131. Numirea în funcția de procuror se face pînă la plafonul de vîrstă.

132. La numirea în funcție, procurorul depune jurămîntul în fața Procurorului General și a membrilor CSP.

133. Procurorul General poate avea un cabinet propriu, statutul angajaților căruia va fi cel stabilit prin Legea nr. 80 din 7 mai 2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică. Avînd în vedere că, actualmente, legea în cauză nu prevede că și Procurorul General poate avea cabinet, prevederile acesteia, în speță art. 2 alin. (2), urmează să fie modificate corespunzător.

134. Promovarea procurorilor va avea loc prin concurs, în baza punctajului acumulat de candidații înscriși în registrul candidaților.

135. Realizarea soluțiilor de mai sus presupune modificarea complexă a Legii cu privire la Procuratură.

V. Evaluarea performanțelor procurorilor

Probleme identificate:

- *evaluarea activității procurorului este formală, criteriile de evaluare sunt orientate la cunoștințe teoretice și nu acoperă alte aspecte ale activității și conduitei procurorului;*

- *evaluarea activității nu este coroborată cu mecanismul de ridicare a calificării și avansare în carieră;*

- *mecanismul de evaluare existent nu permite identificarea problemelor în activitatea procurorului și soluționarea acestora, deoarece probabilitatea caracterului subiectiv al acestuia, lipsa transparenței pot fi un instrument de influențare a procurorului, afectând independența acestuia.*

Context

136. Este esențial a asigura că procurorii posedă calificările profesionale necesare pentru îndeplinirea funcțiilor lor prin metode îmbunătățite de recrutare, instruire juridică și profesională și asigurarea cu toate cele necesare îndeplinirii funcțiilor.²⁹

137. Legislația cu privire la Procuratură nu stabilește criterii și standarde eficiente care să fie folosite la evaluarea performanței procurorilor. Determinarea caracteristicilor performanței și calitățile necesare luării deciziilor care se doresc a fi reflectate în munca procurorilor constituie pentru Procuratură un exercițiu fundamental. Transpunerea acestor caracteristici și calități în criterii de performanță și standarde clare este primul pas pentru stabilirea unui plan eficient de evaluare a performanței. Al doilea pas este asigurarea că procurorii cunosc criteriile și standardele în baza cărora ei vor fi evaluați. Al treilea pas este aplicarea uniformă și echitabilă a criteriilor și standardelor, astfel, încât acestea să fie credibile. În timp, Procuratura trebuie să încorporeze caracteristicile și calitățile pe care ea le-a stabilit în planul său de evaluare a performanțelor.³⁰

Soluții

---

²⁹ Preambul, Liniile Directoare privind Rolului Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, care a avut loc la Havana, Cuba (27 august-7 septembrie 1990).

³⁰ Raportul de evaluare a Consiliului Superior al Procurorilor. ODHIR și Misiunea OSCE în Moldova. 20

138. Evaluarea procurorilor presupune evaluarea activității lor și nu a cunoștințelor.

Evaluarea procurorilor-șefi presupune verificarea capacităților acestuia în calitate de procuror, precum și a celor de conducere, de control și de comunicare.

139. Evaluarea este necesară pentru stabilirea nivelului de profesionalism, îmbunătățirea activității și cariera procurorului.

140. Procedurii de evaluare îi sunt supuși toți procurorii, inclusiv adjuncții Procurorului General, cu excepția ultimului.

141. Evaluarea procurorului este ordinară și extraordinară. Evaluarea ordinară se efectuează la fiecare 5 ani. Rezultatul evaluării este valabil 5 ani, dacă nu a existat solicitarea de evaluare extraordinară. Evaluare extraordinară se efectuează în cazul solicitării procurorului sau participării la concurs peste mai mult de 2 ani de la evaluarea ordinară, sau în cazul unor deficiențe în activitatea procurorului.

142. Criteriile de evaluare urmează să fie stabilite de către CSP. Procedura de evaluare va fi desfășurată într-un regulament aprobat de CSP. Norme generale cu privire la întreg procesul de evaluare trebuie să se regăsească și în Legea cu privire la Procuratură.

143. Este necesară existența unor structuri separate pentru selecția și cariera procurorilor și pentru evaluarea acestora.

144. Evaluarea se face de către Colegiul de evaluare de pe lângă CSP.

145. Procesul de evaluare se finalizează cu decizia Colegiului de evaluare, care acordă un anumit punctaj. În cazul în care procurorul nu a trecut evaluarea, persoana se cheamă la evaluare extraordinară peste o anumită perioadă de timp de la evaluarea ordinară (de exemplu, minim - după 6 luni și maximum - un an).

146. Realizarea soluțiilor se va realiza prin modificarea Legii cu privire la Procuratură și adoptarea de către CSP a regulamentelor de selectare și evaluare a procurorilor.

VI. Răspunderea disciplinară a procurorilor. Inspekția procurorilor

Probleme identificate:

- *actualmente nu este reglementată suficient de clar modul de inițiere a procedurii disciplinare împotriva procurorului și efectuarea anchetei de serviciu;*

- *lipsa reprezentanților societății în componența Colegiului disciplinar nu asigură suficient transparența activității acestuia;*

- *existența posibilității de evitare a răspunderii disciplinare prin eliberarea din funcție la proprie inițiativă.*

Context

147. La moment competența sancționării disciplinare îi revine, în baza art. 62 al Legii cu privire la Procuratură, Colegiului Disciplinar, care este instituit pe lângă CSP și reprezintă o autoritate care are drept scop examinarea cazurilor de răspundere disciplinară a procurorilor.

Colegiul Disciplinar se compune din 9 membri: trei membri aleși de procurorii de la Procuratura Generală din, rîndul lor, șase membri aleși de procurorii de la procuraturile teritoriale și de la cele specializate, din rîndul lor (a se remarca faptul că în componența colegiului nu este nici un reprezentant din afara sistemului organelor Procuraturii).

Dreptul de a înainta procedură disciplinară împotriva procurorului îl are orice membru al CSP, procurorii-șefi ai subdiviziunilor Procuraturii Generale, procurorii teritoriali și procurorii specializați.

Procedura disciplinară în privința membrilor CSP, a membrilor Consiliului de Calificare și a membrilor Colegiului Disciplinar se intentează la inițiativa a cel puțin 4 membri ai CSP.

148. Procedură disciplinară pentru membrii Procuraturii trebuie să fie prevăzută de lege și trebuie să garanteze o evaluare și *decizii juste și obiective* supuse unui control *independent și imparțial*³¹. Plîngerile formulate împotriva unui procuror pentru încălcarea standardelor profesionale se vor examina cu celeritate și echitate după o procedură legală. Procurorul are dreptul la o

---

³¹ Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală, pct. 5.

audiere echitabilă. Decizia poate face obiectul unei revizuirii de către o autoritate independentă³². Membrii Procuraturii trebuie să aibă acces la o procedură de recurs satisfăcătoare, inclusiv dreptul de a sesiza un tribunal în cazul când este afectat statutul lor juridic³³.

Soluții

149. Se recomandă următoarea procedură de înregistrare și circuitul unei cereri privind invocarea unei abateri disciplinare³⁴:

Plîngerile privind invocarea abaterii disciplinare recepționate de către CSP, precum și cele recepționate de către Procurorul General se transmit direct Inspecției procurorilor. Inspecția examinează plîngerea, colectează informațiile pe caz și decide motivat:

1) transmiterea materialelor și a unui raport pe cauză Colegiului disciplinar, dacă identifică un temei de atragere la răspundere disciplinară,;

2) încetarea procedurii disciplinare, dacă nu identifică nici un temei de atragere la răspundere disciplinară.

150. Procedura disciplinară se pornește *de facto* la momentul înregistrării sesizării, fără întocmirea unui act procedural special de pornire a acesteia.

151. Despre pornirea sau încetarea procedurii, inspectorul informează autorul plîngerii.

152. Autorul plîngerii poate ataca decizia de încetare a procedurii (de netransmitere a materialelor Colegiului disciplinar) la Colegiul disciplinar. Dacă Colegiul, de asemenea, respinge solicitarea de tragere la răspundere disciplinară - această decizie este irevocabilă.

153. Colegiului disciplinar (deciziile acestuia, elemente de procedură în fața Colegiului)

Decizia Colegiului disciplinar cu privire la cauza disciplinară se ia cu majoritate voturilor membrilor colegiului.

---

³²Liniile Directoare privind Rolului Procurorilor, adoptate la cel de-al VIII-lea Congres al Națiunilor Unite de prevenire a Criminalității și Tratatului Infractorilor, 1990, pct. 21

³³ Recomandarea Rec (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele Membre privind Rolul Procuraturii în Sistemul de Justiție Penală, pct. 5

³⁴ Suplimentar a se vedea cadrul legislativ care reglementează subiectul respectiv pentru judecători, în special care sunt cazurile când poate avea loc refuzul cererii din start.

Aceasta poate fi contestată la CSP, atât pe fond, cât și pe procedură. Urmează să fie reglementate expres soluțiile care pot fi date de către CSP în rezultatul examinării contestațiilor.

Procedura în fața CSP se desfășoară cu participarea ambelor părți. Decizia CSP poate fi contestată în instanța de judecată, atât pe probleme de procedură, cât și pe probleme de fond.

Deciziile Colegiului disciplinar nu se validează de către CSP.

154. Învinuirea în procedura disciplinară se susține de inspector. La examinarea cauzei disciplinare, Colegiul disciplinar invită persoana împotriva căreia s-a depus cererea și inspectorul.

155. Citarea autorului plîngerii rămîne la discreția Colegiului.

156. Inspecția procurorilor:

Funcția de inspector este una permanentă. În funcția de inspector nu pot fi numiți procurori în funcție, iar în cazul numirii - aceștia sunt detașați din funcțiile deținute (în acest scop, sunt necesare reglementări suplimentare în Legea cu privire la procuratură).

Inspecția procurorilor va avea în competență examinarea cererilor și adresărilor privind abaterile disciplinare, sesizarea Colegiului disciplinar pentru sancționare disciplinară, precum și atribuții ale actualei „Secții securitate internă” a Procuraturii Generale, inclusiv aspecte legate de etică și integritate.

Inspecția procurorilor este în subordinea Procurorului General.

157. Sancțiunea disciplinară/abaterile disciplinare/termene de prescripție

Sancțiunile disciplinare se aplică de către Colegiul disciplinar, cu excepția sancțiunii privind demiterea din funcție care se va aplica prin ordin al Procurorului General în temeiul deciziei definitive a Colegiului disciplinar sau a hotărîrii CSP pe marginea contestației împotriva deciziei Colegiului disciplinar.

158. Dacă există procedură disciplinară împotriva unui procuror, nu se permite plecarea în demisie onorată pînă la soluționarea cauzei disciplinare.

159. Realizarea soluțiilor propuse se va face prin modificarea Legii cu privire la Procuratură. La elaborarea proiectului de lege urmează a se atrage atenția asupra următoarelor chestiuni:

- termenul de prescripție pentru depunerea sesizării privind abaterea disciplinară:

a) cînd sunt încălcări legate de activitatea procesuală - termenul de prescripție va fi de 6 luni din ziua în care a devenit definitiv și irevocabil actul din care rezultă fapta, dar nu mai mult de 3 ani de la data comiterii ei;

b) cînd sunt abateri, altele decît cele legate de activitatea procesuală - termenul rămîne să fie de 6 luni din ziua comiterii faptei.

- termenele de tragere la răspundere disciplinară indicate mai sus curg pînă la depunerea sesizării;

- art. 61 lit. b) din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură urmează să fie exclusă, deoarece o prevedere similară, pentru judecători, a fost declarată neconstituțională în cazul judecătorilor³⁵.

VII. Urmărirea penală a procurorilor

Probleme identificate:

- *prevederile legale privind pornirea UP împotriva PG nu sunt suficient de explicite și necesită a fi clarificate.*

Context

160. Legislația în vigoare prezintă colizii între prevederile art. 57 lin. (5) din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură și art. 262 alin. (5) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, norme care reglementează diferit pornirea urmăririi penale împotriva Procurorului General. Astfel, norma din Legea cu privire la Procuratură prevede că: „(5) *Urmărirea penală împotriva Procurorului General poate fi pornită doar de un procuror numit de Parlament, la propunerea Președintelui Parlamentului.*”

---

³⁵ Hotărîrea Curții Constituționale nr. 28 din 14 decembrie 2010, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 254-256. art.30.

iar norma procesual-penală stabilește că: „(5) ... *Examinarea sesizărilor despre infracțiunile comise de către Procurorul General se face de către un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor...*”.

Soluții

161. Este necesară revizuirea prevederilor legale în sensul reglementării că sesizările privind comiterea infracțiunii de către Procurorul General se examinează de către un procuror (grup de procurori) desemnat de către CSP, competent să efectueze toate acțiunile prevăzute de Codul de procedură penală pînă la rămînerea irevocabilă a hotărîrii judecătorești pe cauză.

162. La pornirea urmăririi penale împotriva Procurorului General, acesta se suspendă de drept din funcție.

163. Pentru implementarea soluțiilor este necesară racordarea normelor art. 57 lin. (5) din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură cu art. 262 alin. (5) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Dacă va fi necesar, urmează a fi revăzute și alte norme ale Legii cu privire la Procuratură.

D. GARANȚIILE SOCIALE ALE PROCURORILOR

I. Salarizarea procurorilor

Probleme identificate:

- salariile actuale primite de către procurori nu corespund în mod vădit sarcinilor puse în fața acestora, nu contribuie la atragerea celor mai bune cadre în Procuratură, nu asigură un nivel de trai decent și prezintă riscuri sporite de corupție.

Context

164. „Potrivit datelor comparative prezentate de CEPEJ, în 2008 Moldova a oferit procurorilor cel mai mic salariu anual brut comparativ cu toate celelalte țări europene, constituind 3,207 EUR, fiind urmată de Armenia (4,864 EUR), Rusia (7,201 EUR), Bulgaria (7,227 EUR), Albania (7,250 EUR) și Georgia (8,383 EUR), singurele țări sub nivelul de 10,000 EUR. Suplimentar, salariile procurorilor din Moldova, de asemenea, nu au ajuns la media CEPEJ de 2 ori cât salariul mediu brut pe țară, din moment ce procurorii din Moldova sunt plătiți în mediu numai de 1.6 ori mai mult. Numai un număr mic de țări din regiune au avut rezultate mai joase - în special Albania (1.4) și Rusia (1.4). Multe alte țări din Europa Centrală și de Est s-au apropiat sau au depășit media de 2 stabilită de CEPEJ. Se poate afirma că salarizarea proporțional mai ridicată a procurorilor reprezintă *inter alia* unul din instrumentele de prevenire a corupției. Aceasta înseamnă că Moldova sub-remunerează procurorii săi, comparativ cu alte sectoare/state. Prin urmare, chiar dacă trebuie de remarcat faptul că la rata de 114.1% creșterea salariilor tuturor procurorilor din Moldova între anii 2004 și 2008 a fost cea mai semnificativă în raport cu toate celelalte țări europene, se poate conchide că procurorii moldoveni sunt într-o anumită măsură sub-remunerați în raport cu alte sectoare.”³⁶

Soluții

165. Este necesară majorarea substanțială a salariului procurorilor. Aceasta urmează a fi realizat prin raportarea salariului procurorilor la salariul primit de judecători. Procesul de majorare graduală a salariului procurorilor va

---

³⁶ Raportul Comisiei Europene privind Evaluarea Supremației Legii și Administrării Justiției pentru Programarea Sectorială Extinsă Moldova. Septembrie 2011.pct. 85.

derula concomitent cu majorarea salariului judecătorilor și optimizarea numărului de procurori și a structurii Procuraturii.

166. Este indispensabilă sporirea alocațiilor bugetare pentru sistemul organelor Procuraturii.

167. Soluțiile urmează a fi implementate prin revizuirea cadrului legislativ cu privire la salarizarea procurorilor.

II. Dreptul la pensie al procurorilor și alte garanții ale procurorilor

Probleme identificate:

- *sistemul actual de pensionare a procurorilor determină exodul cadrelor experimentate din Procuratură;*

- *referitor la unele dintre garanțiile procurorilor (cum ar fi dreptul la port armă) -acestea și-au pierdut actualitatea, referitor la altele (dreptul la concediu) - practica de realizare a acestora este neclară.*

Context

168. Legislația în vigoare permite, actualmente, pensionarea devreme a procurorilor, ceea ce favorizează exodul din organele procuraturii a unor cadre pregătite și încă capabile să îndeplinească atribuțiile de procuror, precum și contribuie la utilizarea neproportională a resurselor de personal și financiare ale Procuraturii.

Soluții

169. Odată cu mărirea substanțială a salariului pentru procurori, urmează să fie exclusă posibilitatea de a primi concomitent salariul și pensia. Dacă rămîne în serviciu, procurorul primește doar salariul, sistemul care urmează a fi stabilit fiind similar celor pentru judecători.

170. Procurorul care este eliberat din serviciu pe motive compromițătoare pierde dreptul la toate garanțiile speciale ale procurorului (a se vedea art. 67 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură).

171. Garanțiile privind dreptul din oficiu al procurorilor la port-armă și alte mijloace de protecție urmează a fi excluse din legislație.

172. Coordonarea programelor de acordare a concediilor de odihnă anuale ale procurorilor este o atribuție a Procurorului General.

173. Realizarea soluțiilor de mai sus se va face prin revizuirea Legii cu privire la Procuratură, a legislației din domeniul salarizării și pensiilor.

**Notă informativă
la proiectul de Hotărîre a Parlamentului
cu privire la aprobarea Concepției de reformare a Procuraturii**

La 25 noiembrie 2011, Parlamentul Republicii Moldova, prin Legea nr. 231, a adoptat Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, obiectivul general al căreia este edificarea unui sector al justiției transparent, profesionist, care să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului.

Sistemul organelor Procuraturii necesită o intervenție reformatoare, orientată în special spre sporirea independenței procesuale a procurorilor, stabilirea unor criterii și a unei proceduri clare și transparente de selectare, numire și promovare a procurorilor, revizuirea procedurii de numire a Procurorului General, dar și fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor (CSP).

Grupul de lucru pentru definitivarea Concepției de reformare a Procuraturii și elaborarea proiectelor actelor normative ce vizează reformarea activității Procuraturii (*instituit prin Dispoziția Președintelui Parlamentului nr. DDP/C1 nr. 2 din 15.01.2014*), a dezbătut diverse mecanisme de instituire a standardelor din statele comunitare în organizarea și activitatea sistemului organelor Procuraturii.

Principiile și scopurile ce au stat la baza definitivării acestei concepții sunt:

- consolidarea planificării strategice în organizarea, coordonarea și desfășurarea activității Procuraturii;
- excluderea din domeniile de competență ale procurorului a majorității activităților care nu țin de procedurile penale;
- specializarea procurorilor;
- asigurarea caracterului individual în procesul de luare a deciziilor;
- micșorarea numărului de procurori ierarhic-superiori;
- repartizarea uniformă și echitabilă a volumului de muncă și alocarea rațională a surselor bugetare necesare.

Concepția de reformare a Procuraturii are un conținut structurat pe 4 capitole, care se referă la locul și rolul Procuraturii, organizarea și activitatea sistemului organelor procuraturii, independența funcțională, răspunderea și garanțiile sociale ale procurorilor.

Respectiva Concepție reprezintă o bază de pornire pentru elaborarea proiectelor de legi cu privire la activitatea sistemului organelor procuraturii și elaborarea proiectelor de acte normative, ce vor viza reforma activității Procuraturii, atât de necesare procesului de reformare a sectorului de justiție în totalitate.

A. Candu
S. Orhinc
A. Cimbriuc
A. Dumitru

Deputați în Parlament

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

« 11 » aprilie 2014 nr.150

De difuzat deputaților.

Spre avizare:

- Comisiilor permanente,
- Guvernului RM,
- Centrului Național Anticorupție,
- Direcției generale juridice –
conform Regulamentului.

Dlor E.Muşuc, V.Ioniță – în baza
avizelor de prezentat raportul în
Parlament.

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

10 aprilie 2014

FLD nr. 116

Biroului permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Anexe :

1. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.
2. Nota informativă.

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
S.D.P. Nr. <u>150</u>	
- <u>11</u> - <u>04</u> 20 <u>14</u>	
Ora _____	

Deputați în Parlament

[Handwritten signatures and text]

LEGE
pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta Lege organică.

Art I. - Legea serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402-XV din 24 octombrie 2002 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 14-17, art.49), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 2 noțiunea de „**apă tehnologică**” se expune în următoarea redacție:

„*apă tehnologică* – apă folosită pentru asigurarea unui proces tehnologic (spălare, diluare, răcire etc.);”

Noțiunea de „**operatori**” se expune în următoarea redacție:

“*operator* – persoană juridică care dispune, operează, exploatează și întreține un sistem public de gospodărie comunală și furnizează consumatorilor servicii publice de gospodărie comunală în baza unui contract;”

În tot textul legii noțiunea de „utilizator” se substituie cu noțiunea de „consumator” și se expune în următoarea redacție:

“*consumator* – persoană fizică sau juridică care beneficiază de servicii publice de gospodărie comunală în baza unui contract încheiat cu operatorul;”

Noțiunea de „**Intermediari specializați**” se exclude.

Articolul se completează cu următoarele noțiuni în următoarea redacție:

„*gestionar al fondului locativ* - întreprindere municipală de gestionare a fondului locativ, întreprindere municipală a gospodăriei locativ-comunale, cooperativă de construcție a locuințelor, asociație de coproprietari în

condominiu, asociație de proprietari ai locuințelor privatizate, alți agenți economici, la balanța ori în gestiunea cărora se află fondul locativ”;

„*intermediari la decontări* - entități care asigură, în bază de contract și în numele operatorului sau a gestionarului fondului locativ, analiza și distribuirea pe apartamente a volumelor de servicii, întocmirea bonurilor de plată, precum și intermedierea la perceperea plăților pentru serviciile publice de gospodărie comunală, oferind consumatorilor confortul maximal la obținerea informațiilor ce țin de facturare”;

2. Articolul 12 lit. b) alin. (3) se expune în următoarea redacție:

„b) să furnizeze servicii conform contractelor încheiate cu consumatorii și legislației specifice în domeniile respective;”

3. Articolul 13¹ se va expune în următoarea redacție:

„(1) Reglementarea serviciilor publice de gospodărie comunală furnizate de operatori consumatorilor, cu excepția serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și a serviciului public de alimentare cu energie termică este prerogativa autorității administrației publice locale și a organului central de specialitate al administrației publice.

(2) Reglementarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și a serviciului public de alimentare cu energie termică este asigurată de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare Agenția), în conformitate cu legislația specifică acestor domenii.”

(3) Reglementarea tarifelor la serviciile publice de gospodărie comunală furnizate/prestate consumatorilor se efectuează în conformitate cu legislația specifică acestor domenii, asigurând principiul recuperării tuturor costurilor minime, strict necesare prestării serviciilor.”

4. Din articolul 14 alin. (3) se exclude textul:

„Atît numirea, cît și destituirea se va coordona cu autoritatea publică centrală de specialitate”

Litera h) a alineatului (4) se expune în următoarea redacție:

„h) elaborarea și aprobarea normelor locale pentru reglementarea serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor și regulamentelor, aprobate de Guvern, autoritatea publică centrală de specialitate, organul central de reglementare în domeniul respectiv”.

Alin.(5) se expune în următoarea redacție:

„(5) Tarifele pentru serviciile publice de alimentare cu apă potabilă, de canalizare și de epurare a apelor uzate, precum și tarifele pentru serviciile auxiliare la furnizarea serviciilor de bază, se aprobă de către autoritățile publice locale sau, după caz, de Agenție în conformitate cu legislația specifică acestui domeniu”.

5. Articolul 17 se expune în următoarea redacție:

„Art. 17. - (1) Gestionarea serviciilor publice de gospodărie comunală se organizează și se realizează în următoarele modalități:

- a) gestiune directă;*
- b) gestiune delegată.*

(2) Alegerea formei de gestionare a serviciilor publice de gospodărie comunală se efectuează prin decizia autorității administrației publice locale sau, după caz, organului central de specialitate al administrației publice, cînd aceștia sunt fondatori”.

6. Din articolul 19 alin (1) textul “*În cazul realizării parteneriatului public-privat*” se substituie cu textul “*În cazul gestiunii delegate prin contract de parteneriat public-privat*”.

Alin. (2) se expune în următoarea redacție:

„(2) Gestiunea delegată a serviciilor publice de gospodărie comunală se realizează în condițiile legislației în vigoare.”

Alin. (3) se expune în următoarea redacție:

„(3) În conformitate cu competențele și obligațiile ce le revin potrivit legii, autoritățile administrației publice locale își exercită atribuțiile privind adoptarea politicilor și strategiilor de dezvoltare a serviciilor, respectiv a programelor de dezvoltare a sistemelor publice de gospodărie comunală, precum și dreptul de a controla și de a supraveghea executarea contractelor prin care a fost delegată gestiunea serviciilor, inclusiv:

- a) modul de îndeplinire de către operatori a obligațiilor asumate;
- b) calitatea serviciilor furnizate/prestate;
- c) parametrii serviciilor furnizate/prestate;
- d) modul de administrare, exploatare, conservare și menținere în funcțiune a sistemelor publice din infrastructura edilitar-urbană, precum și activitatea privind dezvoltarea și/sau modernizarea acestor sisteme;
- e) modul de formare și de stabilire a tarifelor la serviciile furnizate/prestate de către operatorii serviciilor publice de gospodărie comunală.

7. Din art. 20 textul “*în sistemul de concesionare a gestiunii*” se substituie cu textul “*prin delegare a gestiunii*”.

8. Articolul 21 alin. (2) se va completa cu următorul text:

„În cazul operatorilor serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare, înființați de către autoritățile administrației publice locale sau centrale, cu capital social public majoritar, delegarea gestiunii serviciilor poate fi atribuită direct acestora”.

9. Din articolul 23 alin. (1) textul „*respectiv raional*” se substituie cu textul „*regional, raional sau municipal*”.

Articolul 23 alin.(3) se expune în următoarea redacție:

„(3) Operatorii care furnizează servicii la nivel de regiune, raion, municipiu se înființează în condițiile legii, de regulă, de către autoritățile administrației publice locale sau, după caz, de către organele centrale de specialitate pentru următoarele activități:

- a) construirea, exploatarea, întreținerea și modernizarea drumurilor și podurilor de interes regional, raional, municipal;
- b) alimentarea cu apă, evacuarea și epurarea apelor uzate și pluviale;
- c) alimentarea cu energie termică;
- d) salubritatea, înverzirea localităților;
- e) transportul de persoane, inclusiv a elevilor, între localități.

10. Articolul 25 se va completa cu un alineat nou în următorul conținut:

„(6) Sumele încasate de către intermediarii la decontări, în baza bonurilor de plată perfectate de ei, se atribuie de furnizori/prestatori în contul facturilor expuse spre plată în baza contractelor de furnizare a serviciilor publice de gospodărie comunală încheiate cu gestionarii fondului locativ. Volumul serviciilor facturat în baza contractelor și nedistribuit spre plată locatarilor, rămâne în seama gestionarului fondului locativ, care este obligat să-l achite furnizorului în mărimea și termenul prevăzut în factură.”

Art II. Legea privind administrația publică locală nr. 436 din 28.12.2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 32-35, art. 116 din 09.03.2007) cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 14 alineatul (2) se completează cu litera k¹) cu următorul conținut:

„k¹ decide asupra delegării competenței de aprobare a tarifelor la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare - Agenție)”.

Litera q) al alineatului (2) se expune în următoarea redacție:

„q) aprobă norme și tarife pentru instituțiile publice, precum și pentru serviciile publice de interes local din subordine, în condițiile legilor specifice acestora, cu excepția tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică și de alimentare cu apă tehnologică”.

Alineatul (2) se completează cu litera q¹) cu următorul conținut:

„q¹ aprobă regimul de lucru al întreprinderilor comerciale și de alimentare publică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, precum și al persoanelor fizice care practică comerțul.”

2. Articolul 43 litera i) al alineatului (1) se expune în următoarea redacție:

„i) decide, în condițiile legii și în limitele competenței sale, organizarea serviciilor publice de interes raional și/sau regional și aprobă tarifele la serviciile cu plată, prestate de acestea;”

Art. III. Legea cu privire la parteneriatul public-privat nr. 179 din 10.07.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 165-166/605 din

02.09.2008) cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 15 litera c) al alineatului (1) se expune în următoarea redacție:

„c) aprobarea tarifelor la serviciile publice de gospodărie comunală, în condițiile legilor specifice domeniilor respective;”

Art. IV. Legea privind statutul municipiului Chișinău nr.431-XIII din 19 aprilie 1995 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.31-32/340 din 09.06.1995) cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Punctul 22 Litera j) se expune în următoarea redacție:

„j) aprobă:

- norme specifice și tarife pentru instituțiile publice din subordine;
- norme specifice și tarife pentru serviciile publice de interes local din subordine, în condițiile legilor specifice acestor servicii, cu excepția tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu energie termică și de alimentare cu apă tehnologică;
- repartizarea terenurilor și a locuințelor, taxa pentru chirie, alte taxe, la propunerea primarului.”.

Punctul 22 se completează cu litera j¹) cu următorul conținut:

„j¹ decide asupra delegării competenței de aprobare a tarifelor la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică”.

Art. V. Legea cu privire la apa potabilă nr. 272 din 10.02.1999 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 39-41, art.167 din 22.04.1999) cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Din articolul 1 se exclude noțiunea de „distribuitor”.

2. Articolul 5 se completează cu un alineat nou (4¹) cu următorul conținut:

„(4¹) Instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane juridice și/sau persoane fizice, indiferent de sursa de finanțare, se transmit gratuit la balanța administrației publice locale sau direct operatorului în conformitate cu decizia consiliului local.”

3. Articolul 8 alin. (1) se expune în următoarea redacție:

„(1) Furnizarea apei potabile prin sistemele centralizate și necentralizate se efectuează în bază de contract, încheiat între furnizor și consumator, în condițiile legii.”

Alineatul (2) se exclude.

4. Articolul 10 alin. (3) se completează la final cu următoarea frază:

„Orice gen de lucrări în zona de protecție se efectuează numai cu acordul întreprinderilor care exploatează sistemele de alimentare cu apă potabilă.”

Art. VI. Legea privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător nr.451-XV din 30 iulie 2001 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 26-28, art. 95 din 18.02.2005), cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 8 litera d) a alineatului (1) se completează cu un punct nou 41¹ cu următorul conținut:

„41¹ activitatea de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și/sau de canalizare, la nivel de regiune, raion, municipiu, oraș și, după caz, sat, comună”;

Art. VII. Legea privind protecția consumatorilor* nr.105-XV din 13 martie 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 176-181, art. 513 din 21.10.2003), cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 12 alin. (2) și (6) se expun în următoarea redacție:

„(2) Agentul economic este obligat să importe și/sau să plaseze pe piață numai produse care corespund cerințelor prescrise sau declarate, să presteze servicii, inclusiv servicii comunale, numai în bază de contract negociat individual cu consumatorii și/sau reprezentanții legali ai acestora.”

(6) Prestatorul este obligat, la prestarea serviciilor, inclusiv a serviciilor comunale, să utilizeze mijloace de măsurare adecvate, legalizate, verificate metrologic, în modul stabilit, conform cerințelor prescrise”.

2. Articolul 28 litera e) se expune în următoarea redacție:

„e) în sectoarele energetic și de alimentare cu apă și de canalizare - organul de stat abilitat cu funcții de reglementare în energetică și în domeniul de alimentare cu apă și de canalizare”;

Art. VIII. Legea condominiului în fondul locativ nr. 913 din 30.03.2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 130-132, art. 915 din 19.10.2000), cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 4 alin. (3) se expune în următoarea redacție:

„(3) Punctele de delimitare al rețelelor și instalațiilor interne din condominiu și rețelelor și instalațiilor publice sunt:

- a) la rețelele de alimentare cu apă - ieșirea din contorul, instalat în subsolul blocului locativ, conform avizului de branșare eliberat de către prestator;
- b) la rețelele de canalizare - căminul de racord la rețeaua publică în sensul de scurgere a apei uzate;
- c) la rețelele de încălzire centrală - ultimele flanșe de la a treia și a patra vană după blocul de elevator”.

2. Articolul 14 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 14. Plata serviciilor comunale și a altor servicii

- (1) Furnizarea/prestarea serviciilor publice de gospodărie comunală în condominiu se efectuează în baza contractelor încheiate între operatorii serviciilor respective și gestionarul blocului locativ (asociația de coproprietari sau întreprinderea, la balanța sau în gestiunea căreia se află condominiul) sau, după caz, între operatori și fiecare proprietar/chiriaș de apartament al blocului locativ în parte.
- (2) Proprietarii (chiriașii, arendașii) locuințelor din condominiu achită serviciile comunale și alte servicii utilizate în conformitate cu legislația și actele normative specifice acestor servicii.
- (3) Factura de plată pentru serviciul respectiv se emite de către gestionarul fondului de locuințe sau, după caz, de către operator cu indicarea termenului de achitare a acestuia, conform prevederilor contractului.
- (4) În cazul în care consumatorul nu achită serviciul respectiv în termenul indicat în factură, acestuia i se vor calcula penalități pentru fiecare zi de întârziere. Cuantumul penalității nu poate depăși rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele acordate de băncile comerciale în monedă națională, pentru un an, înregistrată în anul precedent și publicată în raportul Băncii Naționale a

Moldovei.

(5) Mărimea plății pentru întreținerea și reparația proprietății comune din blocul locativ este proporțională cotei-părți deținută de fiecare proprietar (chiriaș, arendaș) al locuinței și se stabilește conform tarifului aprobat în modul stabilit.

(6) Neachitarea de către o parte de proprietari (chiriași, arendași) a serviciilor utilizate nu poate servi drept temei pentru debransarea totală a blocului de locuințe de la rețelele și instalațiile electrice, termice, de gaz, rețelele de alimentare cu apă și de canalizare.”

3. Articolul 19 alin. (4) se expune în următoarea redacție:

“(4) Instalarea și exploatarea aparatelor de evidență a consumului de energie electrică și termică, gaze și apă în condominiu se efectuează conform prevederilor legilor specifice în domeniile respective.”

4. Articolul 21 lit. b) se expune în următoarea redacție:

„b) să asigure, în numele proprietarilor, încheierea contractelor cu prestatorii de servicii comunale și, în baza acestora, a contractelor între asociație și proprietari (chiriași/locatari) locuințelor sau, după caz, să asigure procesul de încheiere a contractelor între prestatorii de servicii și proprietarii (chiriași/locatari) locuințelor.”

Art. IX. Legea privatizării fondului de locuințe nr. 1324 din 10.03.1993 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 000 din 27.06.2006), cu modificările și completările ulterioare se modifică și se completează după cum urmează:

1. Capitolul III. Întreținerea și reparația locuințelor privatizate se completează cu un articol nou 21¹ cu următorul conținut:

„Art.21¹. - Punctele de delimitare al rețelelor și instalațiilor interne din blocul locativ și rețelelor și instalațiilor publice sunt:

- a) la rețelele de alimentare cu apă - ieșirea din contorul, instalat în subsolul blocului locativ, conform avizului de branșare eliberat de către prestator;
- b) la rețelele de canalizare - căminul de racord la rețeaua publică în sensul de scurgere a apei uzate;
- c) la rețelele de încălzire centrală - ultimele flanșe de la a treia și a patra vană după blocul de elevator”.

2. Articolul 23 se expune în următoarea redacție:

„Art.23. - (1) Până la înființarea asociației proprietarilor de locuințe privatizate, cu forma organizatorico-juridică cooperativă de consum, locuințele privatizate, sistemele ingineresti interioare sînt deservite de organizațiile de exploatare a locuințelor, în baza contractului încheiat între proprietari și aceste organizații, concomitent cu eliberarea cărții de imobil.

(2) Asociațiile de proprietari ai locuințelor privatizate și alte asociații de proprietari ai locuințelor încheie contracte de prestare a serviciilor comunale pentru necesitățile comune ale imobilului (asigurarea cu energie electrică pentru iluminatul caselor scărilor și pentru lift, asigurarea cu apă pentru spălarea anexelor de acumulare a gunoiului, canalizarea apelor uzate, pentru colectarea și evacuarea deșeurilor menajere, exploatarea sistemului de combatere a incendiilor), pe care le achită în conformitate cu clauzele contractelor încheiate.

(3) Furnizarea/prestarea serviciilor publice de gospodărie comunală în blocurile locative cu multe apartamente se efectuează în baza contractelor încheiate între operatorii serviciilor respective și gestionarul blocului locativ (asociația de proprietari a locuințelor privatizate sau întreprinderea, la balanța sau în gestiunea căreia se află fondul locativ) sau, după caz, între operatori și fiecare proprietar/chiriaș de apartament al blocului locativ în parte.

(4) Proprietarii (chiriașii, arendașii) locuințelor achită serviciile comunale și alte servicii utilizate în conformitate cu legislația și actele normative specifice acestor servicii.

(5) Factura de plată pentru serviciul respectiv se emite de către gestionarul fondului de locuințe sau, după caz, de către operator cu indicarea termenului de achitare a acestuia, conform prevederilor contractului.

(6) În cazul în care consumatorul nu achită serviciul respectiv în termenul indicat în factură, acestuia i se vor calcula penalități pentru fiecare zi de întârziere. Cuantumul penalității nu poate depăși rata medie anuală ponderată a dobânzii la creditele acordate de băncile comerciale în monedă națională, pentru un an, înregistrată în anul precedent și publicată în raportul Băncii Naționale a Moldovei.

(7) Mărimea plății pentru întreținerea și reparația proprietății comune din blocul locativ este proporțională cotei-părți deținută de fiecare proprietar (chiriaș, arendaș) al locuinței și se stabilește conform tarifului aprobat în modul stabilit.

(8) Neachitarea de către o parte de proprietari (chiriași, arendași) a serviciilor utilizate nu poate servi drept temei pentru debranșarea totală a blocului de locuințe de la rețelele și instalațiile electrice, termice, de gaz, rețelele de alimentare cu apă și de canalizare”.

Art. X. Prezenta lege intră în vigoare la data intrării în vigoare a Legii nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, publicat în data de 14.03.2014 în Monitorul Oficial Nr. 60-65.

Președintele Parlamentului

Igor CORMAN

NOTĂ INFORMATIVĂ
la proiectul de lege privind modificarea
și completarea unor acte legislative

La data de 13.12.2013 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea Nr. 303 din 13.12.2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care va intra în vigoare la 14.09.2014 (6 luni de la publicarea Legii în M.O.).

Pentru punerea în aplicare a acesteia urmează a fi ajustate mai multe acte legislative, care vizează domeniul public de alimentare cu apă și de canalizare.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Legea nr. 797 din 02.04.1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, a fost elaborat unui proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*Legea nr.1402-XV din 24.10.2002 cu privire la serviciile publice de gospodărie comunală, Legea nr. 436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală, Legea nr. 179-XVI din 10.07.2008 cu privire la parteneriatul public-privat, Legea nr. 431-XIII din 19.04.1995 privind statutul municipiului Chișinău, Legea nr. 272-XIV din 10.02.1999 cu privire la apa potabilă, Legea nr. 451-XV din 30.07.2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător, Legea nr. 105-XV din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor, Legea condominiului în fondul locativ nr. 913-XIV din 30.03.2000 și Legea privatizării fondului de locuințe nr. 1324-XII din 10.03.1993*)

Prezentul proiect de lege este elaborat și înaintat în conformitate cu Legea nr. 780-XV din 27.12.2001 privind actele legislative și are drept scop armonizarea legilor în vigoare menționate cu Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr.303 din 13.12.2013.

Principalele modificări și completări propuse spre operare în legislația în vigoare prin proiectul de lege dat vizează:

- completarea compartimentelor ce țin de noțiuni generale cu noi noțiuni sau aducere celor existente în concordanță cu Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare:

De exemplu, noțiunea „*punct de delimitare*”.

Noțiunea dată este foarte importantă atât pentru operatori, cât și pentru consumatori, dat fiind, că punctul de delimitare determină locul în care atît patrimoniul, cât și responsabilitățile pentru exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare se delimitează între operator și consumator.

Legislația în vigoare prevede, că la blocurile locative, punctul de delimitare este partea exterioară a zidului blocului de locuințe, pe cînd Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prevede, că punctul de delimitare se stabilește la ieșirea din contorul instalat în subsolul blocului locativ, conform avizului de branșare eliberat de către operator.

O altă noțiune „*tarif distinct*”.

În actele legislativ-normative în vigoare este stipulat, că tariful distinct este un tarif destinat pentru achiziționarea, instalarea, verificarea metrologică periodică, recepția și exploatarea aparatelor de evidență a consumului de apă, pe cînd Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prevede, că tariful distinct este un tarif aprobat de consiliul local sau, după caz, de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, ce include costurile justificate ale operatorului pentru achiziționarea și instalarea primară a unui contor într-un apartament din blocul locativ. Tariful distinct se determină în conformitate cu Metodologia de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor pentru serviciile auxiliare furnizate de operator, aprobată de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică;

- completarea și/sau modificarea legislației în vigoare cu prevederi noi ce țin de reglementarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare:

Legislația în vigoare prevede, că reglementarea serviciului dat este asigurată de către administrația publică locală, pe cînd art.7 al Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare prevede, că reglementarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare se asigură de către Agenția Națională pentru

Reglementare în Energetică.

- Conform Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr.303 din 13.12.2014 operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare sunt supuși licențierii de către ANRE, de aceea se propune completarea legislația în vigoare cu prevederi ce țin de licențierea operatorilor.

- Din cauza lipsei bazei legislative, pînă-n prezent operatorii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare se confruntă cu mari probleme ce țin de exploatarea unor rețele, construite de către persoane fizice sau juridice și situate pe teren public, care ulterior și-au sistat activitatea, acestea rămânând “fără stăpîn” din care cauză ele provoacă mari pierderi de apă. Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare (art.19 (4) soluționează problema în cauză stipulînd, că la finalizarea lucrărilor de construcție, instalațiile și rețelele publice de alimentare cu apă și de canalizare, situate pe teren public, construite de persoane fizice și/sau de persoane juridice, precum și cele construite pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi, indiferent de sursa de finanțare, se transmit gratuit la balanța autorității administrației publice locale sau direct operatorului în conformitate cu decizia consiliului local. În legătură cu aceasta se propune modificarea actelor legislative și normative în vigoare.

- O altă problemă majoră – forarea de noi fîntîni arteziene în localitățile care dispun de sisteme publice de alimentare cu apă ai căror consumatori sînt asigurați cu apă în volum deplin, afectând activitatea operatorilor de atare servicii. Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare (art.19 (5) soluționează și problema în cauză stipulînd, că:

“(5) În localitățile care dispun de sisteme publice de alimentare cu apă ai căror consumatori sînt asigurați cu apă în volum deplin se interzice forarea de noi fîntîni arteziene și exploatarea celor existente pentru utilizarea apelor subterane, cu excepția cazurilor în care se obține acordul operatorului coordonat cu autoritatea administrației publice locale”. În legătură cu aceasta se propune modificarea actelor legislativ-normative în vigoare.

- Actualmente există un șir de acte legislativ-normative care se contrazic în partea ce ține de ordinea achiziționării, instalării, exploatării, întreținerii, reparației, înlocuirii și verificării metrologice a contoarelor de branșament. De aceea este necesară modificarea, completarea sau, după caz, abrogarea lor totală sau a unor prevederi și aducerea lor în concordanță cu Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare (art.26).

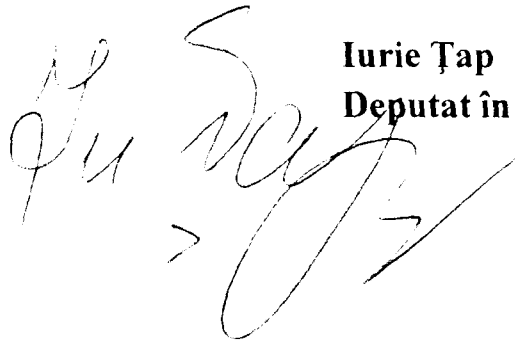
- Baza legislativ-normativă în vigoare este contradictorie și în problemele ce țin de reglementarea raporturilor de furnizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare în blocurile locative și urmează a fi modificată în conformitate cu art. 29 al Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare.

- Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr.303 din 13.12.2014 soluționează și problema cea mai majoră a operatorilor de servicii ce ține de reglementarea tarifelor pentru serviciul public de alimentare cu apă, de canalizare și de epurare a apelor uzate. Dacă legislația în vigoare prevede reglementarea, inclusiv aprobarea unilaterală a tarifelor numai de către Consiliile locale, ceea ce a condus la agravarea situației economico-financiare a majorității operatorilor, din motive politice, atunci noua lege a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare soluționează și această problemă. Tarifele vor fi aprobate de către Consiliile locale în termen de 60 de zile din data primirii avizelor respective de la ANRE, sau în cazul în care nu vor fi aprobate în termenul stabilit, ele vor fi aprobate de către ANRE. În cazul în care tarifele vor fi aprobate în termen, dar la un nivel mai jos decât a celor calculate și avizate de către ANRE, Consiliile locale sunt obligate să indice în deciziile sale de aprobare a tarifelor sursa și suma concretă necesară pentru acoperirea tuturor cheltuielilor operatorilor. În legătură cu aceasta este necesar de a opera unele modificări și completări în legislația în vigoare.

- Considerăm necesar de a efectua unele modificări și completări și în Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii

Moldova nr.238 din 26.10.2012 întru armonizarea lui cu Legea privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare nr.303 din 13.12.2013.

Atît Legea în cauză, cît și Hotărîrea Parlamentului Republicii Moldova urmează să intre în vigoare concomitent cu intrarea în vigoare a Legii privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, adică la 14.09.2014.

Iurie Țap
Deputat în Parlament

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

« 11 » aprilie 2014 nr.151

De difuzat deputaților.

Spre avizare:

- Comisiilor permanente,
- Guvernului RM,
- Centrului Național Anticorupție,
- Direcției generale juridice –
conform Regulamentului.

Dlui V.Ioniță, dlui Gh.Popa ,dnei
R.Apolschii – în baza avizelor de
prezentat raportul în Parlament.

D. Cormac

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

11 aprilie 2014

GB nr. 129

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și prevederile art. 47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Anexe:

1. Proiectul de lege.
2. Nota informativă.

Deputații în Parlament,

Mihai Ghimpu

Gheorghe Brega

Corina Fusu

Valeriu Munteanu

11 04 15 19

LEGE
pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. Legea nr. 1308-XIII din 25.07.97 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 147-149, art. 1161) se modifică după cum urmează:

După art. 10¹ se introduce art. 10² cu următorul conținut:

„Art. 10². Pentru folosirea ilegală a terenurilor proprietate publică, inclusiv prin amplasarea construcțiilor neautorizate se încasează plată în proporție de 50% din prețul de piață al terenului pentru primul an din data depistării folosirii ilegale, iar pentru următorii ani în proporție de 100%.”

Art. II. Codul Contravențional nr. 218-XVI din 24.10.2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 3 – 6, art. 15) se modifică și se completează după cum urmează:

1. La art. 30 alin. (2¹) după sintagma „prevăzute în capitolul XV al cărții întâi” se completează cu sintagma „, precum și contravențiile prevăzute de art. 116 și art. 179”.

2. Art. 179 va avea următorul conținut:

(1) Executarea construcțiilor de orice categorie, a lucrărilor de modificare, reamenajare, consolidare și reparație capitală a clădirilor și edificiilor, indiferent de tipul de proprietate și de destinație, fără autorizație de construcție, precum și a construcțiilor ce cad sub incidența legislației privind calitatea în construcții fără licență eliberată în modul stabilit,

se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 350 la 450 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice, în toate cazurile cu demolarea construcțiilor neautorizate și remedierea construcțiilor și a terenurilor afectate în urma intervențiilor neautorizate.

(2) Executarea construcțiilor de orice categorie pe teren proprietate publică, fără autorizație de construcție

se sancționează cu amendă de la 100 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 350 la 450 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 400 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice, în toate cazurile cu demolarea construcțiilor neautorizate și remedierea terenurilor afectate în urma intervențiilor neautorizate.

3. La art. 398 alin. (1) după cifra „108” se introduce cifra „116”, iar după cifrele „170 - 175” se introduce cu cifra „178”.

Art. 398 se completează cu un alineat nou (1¹) cu următorul conținut:

„(1¹) Comisia administrativă constată contravențiile prevăzute la art. 179”.

4. La art. 405 alin. (1) cifrele „109 - 118” se înlocuiesc cu cifrele „109 – 115, 117, 118”.

5. Alineatul (1) al art. 416 va avea următorul conținut:

„(1) Contravenția prevăzută de art. 177 se constată de Inspecția de Stat în Construcții”.

Art. III. Articolul 28 din Legea nr. 163-XVIII din 09.07.2010 privind autorizarea lucrărilor de construcție (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 155 – 158, art. 549) se completează după alineatul (1) cu alineatele (1¹), (1²), (1³) cu următorul conținut:

(1¹) Construcțiile neautorizate executate pe terenuri proprietate publică se demolează. Legalizarea construcțiilor neautorizate executate pe terenuri proprietate publică este interzisă.

(1²) Demolarea construcțiilor neautorizate constă în distrugerea construcției sau a unui element din construcție, care au fost executate în lipsa certificatului de urbanism, a documentației de proiect și a autorizației de construcție, cu aducerea terenului la starea inițială.

(1³) Demolarea construcțiilor neautorizate se execută de către contravenient, pe cont propriu, în termenul de 15 zile din momentul constatării contravenției. După expirarea termenului de 15 zile, administrația publică locală va demola construcția în mod forțat, din contul contravenientului.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru completarea și modificarea unor acte legislative

Proiectul de lege are ca obiect de reglementare modificarea și completarea Legii nr.163- XVIII din 09.07.2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, ce ține de construcțiile neautorizate, Legea nr. 1308-XIII din 25.07.97 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului și a Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008.

Necesitatea elaborării, promovării și adoptării proiectului de lege rezultă din faptul că în ultima perioadă au sporit semnificativ numărul construcții neautorizate, care nu respectă legislația cu privire la construcții, afectând grav arhitectura localității.

Scopul acestui proiect este de a preveni situația alarmantă care este în continuă creștere și pune în pericol proprietatea publică prin deposedarea abuzivă de terenuri. Precum și sancționarea contraveniențelor prin demolarea acestor construcții neautorizate existente.

Conform informației Inspecției de Stat în Construcții, prezentate în Raportul anual de activitate, în anul 2011 au fost depistate 861 construcții neautorizate, dintre care doar 7 au fost demolate, conform hotărârilor instanței de judecată. Majoritatea din ele sunt intervențiile neautorizate la construcțiile existente, garaje, anexe, etc. Însă sunt și cazuri de construcție în mod neautorizat a caselor de locuit și obiectelor sociale.

Conform competențelor funcționale acordate autorităților publice locale și problemelor majore cu care se confruntă acestea la combaterea construcțiilor neautorizate și ocupărilor ilegale de teren în municipiul Chișinău și în alte localități se impune necesitatea modificării și completării unor acte legislative menite să combată efectiv aceste fenomene.

Conform art. 86 din Codul funciar al Republicii Moldova, Statul în persoana autorităților administrației publice locale are obligația să asigure folosirea rațională și suficientă a terenurilor, precum și protecția acestora indiferent de destinația lor.

Articolul 87 din Codul funciar al Republicii Moldova reglementează sarcinile serviciului controlului de stat în domeniul folosirii și protecției terenurilor, care constau în asigurarea respectării de către toate organele de stat și cele obștești, de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile agricole de stat, cooperatiste obștești, precum și de întreprinderile mixte, persoanele fizice și juridice străine, a cerințelor legislației funciare în scopul folosirii eficiente și protecției cuvenite a terenurilor.

Prin prisma prevederilor art. 88 din Codul funciar controlul de stat asupra folosirii și protecției terenurilor îl exercită Guvernul și autoritățile administrației publice locale. Dispozițiile autorităților administrației publice locale și ale organelor de stat împuternicite să exercite controlul asupra folosirii și protecției terenurilor, emise în limitele competenței lor, sunt obligatorii pentru toți deținătorii de terenuri. Dispozițiile autorităților administrației publice locale și ale organelor de ocrotire a naturii în

problemele folosirii și protecției terenurilor în limitele competenței lor sunt obligatorii pentru toți deținătorii de terenuri.

Normele de drept care prevăd modul de exercitare a controlului de stat asupra folosirii și protecției terenurilor precum și a construcțiilor neautorizate sunt art. 116 și 179 din Codul Contravențional al Republicii Moldova.

Astfel, potrivit art. 405 al Codului contravențional, cazurile de folosire a terenurilor contrar destinației pentru care au fost repartizate și de ocupare nelegitimă a terenurilor cu îngrădirea lor se examinează de organele pentru protecția mediului care le sancționează cu amendă și demolare, în ambele cazuri, a gardurilor și a construcțiilor din contul contravenientului.

Conform prevederilor art. 416, al aceluiași cod cazurile de executare a construcțiilor de orice categorie, a lucrărilor de modificare, reamenajare, consolidare și reparație capitală a clădirilor și edificiilor, indiferent de tipul de proprietate și de destinație, fără autorizație de construcție, precum și a construcțiilor ce cad sub incidența legislației privind calitatea în construcții fără licență eliberată în modul stabilit, se examinează de către Inspekția de Stat în construcții, care la rândul lor înaintează actele privind amendarea și demolarea construcțiilor în instanțele judecătorești.

De regulă, acțiunile întreprinse de către aceste instituții sunt respinse de către instanțele de judecată pe motivul omiterii termenului de prescripție de trei luni, reglementat de art. 30 al Codului contravențional.

Această situație pune în dificultate realizarea sarcinilor administrației publice locale, reglementate de art. 86-88; 101 ale Codului funciar, care practic este în imposibilitate de a se lupta cu construcțiile edificate neautorizat.

În această ordine de idei nu poate fi ținută evidența acestor contravenții și nu există pârghii suficiente în contracararea lor.

Reieșind din cele expuse se propune modificarea art. 30, 398, 405, 416 din Codul Contravențional, în vederea împuternicirii autorităților publice locale cu dreptul de a examina și sancționa aceste contravenții administrative. Totodată se propune modificarea art. 28 al Legii nr. 163/2010 privind autorizarea lucrărilor în construcție cu o normă care stabilește expres obligativitatea demolării construcțiilor neautorizate executate pe terenuri proprietate publică cu interzicerea legalizării acestora.

De asemenea, având în vedere faptul că demolarea unei construcții edificate neautorizat pe un teren ocupat ilegal este un proces îndelungat, care durează până la trei-patru ani, se propune completarea Legii nr. 1308 din 25.07.1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului cu un articol suplimentar 10² care va da posibilitate autorităților publice locale și celor centrale să încaseze o taxă exorbitantă pentru folosirea terenului până la eliberarea lui. Această normă legislativă va oferi dreptul autorităților publice locale, în cazul terenurilor proprietate municipală și celor centrale în cazul terenurilor proprietate de stat să încaseze o plată pentru folosirea terenului ocupat abuziv de la data constatării contravenției și până la

eliberarea definitivă a acestuia, care este corelată cu prețul de piață al terenului ocupat neautorizat. Această taxă urmează să fie mărită pentru fiecare an de utilizare ilegală a lotului de pământ cu până la 100% din costul de piață, până la eliberarea terenului.

Având în vedere faptul că în realitate suntem deposedați ilegal de terenurile municipale prin metode de construire neautorizată a construcțiilor, gardurilor, aceste contravenții aduc grave prejudicii bugetului municipal și imaginii autorităților publice locale.

În legătură cu faptul că acest gen de contravenții este stihinic și anterior nu li s-a acordat prioritate, ele se depistează anevoios, inclusiv contravenientul adesea este greu de depistat, din care cauză este necesar de modificat art. 30 din Codul contravențional, în privința termenului de prescripție de 3 luni, de la depistarea lor, la termenul de 12 luni.

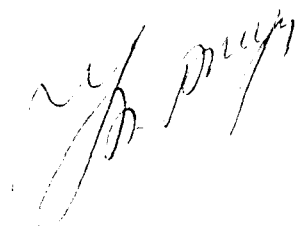
Aceste modificări vor da posibilitate de a realiza cu succes sarcinile respective, reglementate în art. 86-88; 101 din Codul funciar și art.116; 179 din Codul Contravențional atât de autoritățile publice centrale cât și de cele locale.

La Articolul 28 din Legea nr.163-XVIII din 09.07.2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție, propunem introducerea unui alineat nou, ce dispune obligativitatea de demolare a construcțiilor construite cu încălcarea legislației și interzicerea legalizării acestora de către instanțele de judecată.

Prin aceste modificări ținem să prevenim cazurile frecvent întâlnite în practică, inițial construirea și apoi legalizarea acestor construcții.

La art. 398 din Codul contravențional, propunem transferul competenței de sancționarea contravențiilor prevăzute la art. 178 (încălcarea regulilor de construire a caselor cu un nivel în localitățile rurale și a căsuțelor de livadă în întovărășirile pomicole și de constatare art. 179 (construcții neautorizate și intervenții neautorizate la construcțiile existente din competența Inspecției de Stat în Construcții în competența administrației publice locale (comisiei administrative). Conform procedurii actuale, organele APL, în momentul depistării unui construcții ilegale, sesizează Inspecția de Stat în construcții care constată existența acestora și transmite dosarul spre examinare instanței de judecată, fapt ce tergiversează procesul de sancționare a contravenienților și subminează autoritatea organelor administrației publice locale ce nu dețin atribuții întru constatarea și aplicarea contravenției în cazul vizat.

Modificările aduse legislației prin proiectul de lege, vor simplifica modalitatea de monitorizare a construcțiilor, depistarea celor ilegale, precum și prevenirea apariției altor noi, construite cu încălcarea legislației.

**Deputat în Parlament,
Gheorghe BREGA**

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

« 10 » aprilie 2014 nr.148

De difuzat deputaților.

Spre avizare:

- Comisiilor permanente,
- Guvernului RM,
- Centrului Național Anticorupție,
- Direcției generale juridice –
conform Regulamentului.

Dlui E.Mușuc – în baza avizelor de
prezentat raportul în Parlament.

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

10 aprilie 2014

GB nr. 23

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În conformitate cu prevederile art. 73 din Constituția Republicii Moldova și prevederile art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlul de inițiativă legislativă, proiectul de lege privind completarea Legii nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală.

Anexe:

- 1) Proiectul de lege;
- 2) Nota informativă.

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>178</u>		
" <u>10</u> "	<u>04</u>	20 <u>14</u>
Ora _____		

Deputați în Parlament

I. Brasovschi
M. Stănel
I. C. Sărbu

Proiect

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

L E G E

**privind completarea Legii nr. 436 din 28.12.2006
privind administrația publică locală**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic – Legea nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 32-35, art. 116), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Art. 43, alin. (1), lit. (v), "*Competențele consiliului raional*" se va completa cu sintagma "*decide asupra creării condițiilor pentru organizarea activității Oficiului Teritorial de Informare ale Parlamentului*".

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

cu privire la proiectul de lege pentru completarea Legii nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală

Proiectul de lege are ca obiect completarea Legii nr. 436 din 28.12.2006 privind administrația publică locală și este realizat în vederea executării măsurilor, prevăzute în punctul 3 din Anexa la Hotărârea Biroului Permanent nr.25 din 4.12.2013.

Prin Hotărârea Biroului Permanent s-a considerat necesar instituirea în cadrul Secretariatului Parlamentului a Oficiilor teritoriale de informare ale Parlamentului - oficii regionale de informare pentru toți deputații, chemate să faciliteze comunicarea cetățenilor cu deputații în Parlamentul Republicii Moldova și să contribuie la adoptarea deciziilor bazate pe interesele electoratului, precum și să asigure un dialog direct cu societatea civilă.

Articolul 43, alin.(1), lit.(v), urmează a fi completat cu prevederile de ordin tehnic, prin atribuirea consiliului raional a competențelor de creare a condițiilor pentru organizarea activității Oficiului Teritorial de Informare ale Parlamentului.

Astfel, art. 43, alin. (1), lit. (v), va avea următorul cuprins: ”dispune consultarea publică, în conformitate cu legea, a proiectelor de decizii în problemele de interes local care pot avea impact economic, de mediu și social (asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice), precum și în alte probleme care preocupă populația sau o parte din populația unității administrativ-teritoriale, *decide asupra creării condițiilor pentru organizarea activității Oficiului Teritorial de Informare ale Parlamentului*”.

Deputați în Parlament

[Signature] / Brașovschi
[Signature]
[Signature] / O. Ștefan / Bălănești

PREȘEDINTELE
PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

« 10 » aprilie 2014 nr.147

De difuzat deputaților.

Spre avizare:

- Comisiilor permanente,
- Guvernului RM,
- Centrului Național Anticorupție,
- Direcției generale juridice –
conform Regulamentului.

Dnei R.Apolschii – în baza avizelor
de prezentat raportul în Parlament.

10 aprilie 2014

147 nr. 14

**Biroului permanent al
Parlamentului Republicii Moldova**

În conformitate cu prevederile art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului de procedură Civilă a Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003.

Anexă:

1. Proiectul de lege
2. Expunerea de motive

10 04 147 14

Deputat în Parlament,

[Signature] 15.5 orbu/

[Signature] *[Signature]*
[Signature] *[Signature]*

L E G E
pentru modificarea și completarea Codului
de procedură civilă al Republicii Moldova

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic - Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 111-115, art. 451), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 75:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În procesul civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal, prin intermediul unui reprezentant, prin avocat sau avocat stagiar. Participarea personală în proces nu face ca persoana fizică să decadă din dreptul de a avea reprezentant sau avocat.”

la alineatul (2), textul „alți angajați împuterniciți ai persoanei juridice” se înlocuiește cu cuvintele „reprezentanții lor”.

2. Se introduce art. 76 cu următorul cuprins:

„Articolul 76. Persoanele care pot fi reprezentanți în judecată

(1) Reprezentant în judecată poate fi:

a) orice persoană cu capacitate de exercițiu deplină, licențiată în drept, care are împuternicirile respective, legalizate în modul stabilit, în interesul rudelor pînă la gradul III inclusiv;

b) Asociația obștească care, potrivit statutului, promovează și protejează drepturile omului în interesul membrilor și beneficiarilor săi;

c) Persoana juridică care, potrivit statutului, prestează servicii de consultanță și asistență juridică calificată, în baza contractului de prestări servicii.

(2) Participanții la proces, cu excepția reprezentantului, pot fi asistați în judecată de un singur reprezentant ori de mai mulți reprezentanți care îi pot reprezenta în comun sau fiecare în parte.

(3) Nu poate fi reprezentant în judecată persoana care a acordat sau acordă în pricina respectivă asistență judiciară unor persoane ale căror interese sînt în contradicție cu interesele persoanei pe care o reprezintă, sau care a participat în calitate de judecător, de procuror, de ofițer de urmărire penală, de expert. În cazul existenței unor astfel de circumstanțe, reprezentantul poate fi recuzat de participanții la proces. ”

3. La articolul 79 alineatul (5), cuvîntul „avocat” se înlocuiește cu cuvintele „unui reprezentant sau avocat”.

4. Articolul 80:

Se introduce alineatul (2) în următoarea redacție:

„(2) Procurile eliberate de persoane fizice se autentifică notarial. Procurile persoanelor domiciliat în localități în care nu există birouri notariale se autentifică de către autoritățile administrației publice locale. Procurile eliberate de persoane fizice pot fi autentificate în modul și în cazurile stabilite în Codul civil la art.252 alin.(4).”

5. La articolul 81, textul „persoanei juridice” se exclude.

6. La articolul 304 alineatul (1), textul „asistat în judecată de avocat” se înlocuiește cu textul „asistată în judecată de un reprezentant sau avocat” .

7. La articolul 316 alineatul (1), textul „reprezentată în judecată de avocat” se înlocuiește cu textul „reprezentată în judecată de un reprezentant sau avocat” .

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
Codului de Procedură civilă a Republicii Moldova

La 1 ianuarie 2012 au intrat în vigoare modificările la Codul de procedură civilă prin care, practic, a fost exclusă posibilitatea reprezentării în judecată de către alte persoane decât avocații.

În urma implementării acestor modificări au avut de suferit o parte semnificativă din cetățeni care din diverse motive (fie de ordin financiar, fie din lipsă de încredere sau altele) nu pot să-și angajeze un avocat pentru a le reprezenta interesele în instanțele de judecată.

Constant, în adresa Parlamentului și a altor organe statale parvin zeci și sute de petiții de la cetățeni care se plîng fie pe avocați care nu își onorează obligațiunile, fie pe faptul limitării serioase a accesului la justiție dat fiind că cetățenii sunt obligați să angajeze doar avocați din cei care dețin licența și nu au dreptul la libera alegere a reprezentantului. Uneori se ajunge la absurd cînd, în pofida calificării corespunzătoare, persoanele nu-și pot reprezenta nici cele mai apropiate rude doar din simplul motiv că nu dețin licența de avocat. În situație discriminatorie au fost puși zeci de agenți economici, care prin activitatea lor acordau, inclusiv și servicii juridice calificate iar acum sunt limitați în această activitate. Totodată, simplii cetățeni sunt limitați în a-și alege de sinestătător reprezentantul în care au încredere.

Pierderea încrederii cetățenilor față de avocați de accentuează și de unele probleme grave cu care se confruntă însăși sistemul avocaturii. Potrivit informațiilor oficiale în anul 2012 și 2013 au fost instrumentate 33 cauze penale față de avocați bănuți de acte de corupere.

Doar în primele 3 luni ale anului 2014 au fost reținuți 6 avocați pentru corupție.

Mulți tineri specialiști bine pregătiți refuză categoric să treacă stagierea și examenul în avocatură din simplul motiv că nu există o apreciere obiectivă a cunoștințelor iar rezultatele examenelor de capacitate pentru a obține licența de avocat nu pot fi contestate.

Problema se agravează și din considerentele că intrarea în vigoare a prevederilor din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat în procesele civile, practic nu funcționează, cetățenii nu sunt informați de o asemenea posibilitate iar procedura este una prea sofisticată pentru a obține o asemenea asistență juridică.

Se creează impresia că prin eliminarea dreptului altor persoane decît avocații de a presta servicii de reprezentare în instanțele de judecată și includerea unei prevederi privind posibilitatea sancționării cazurilor de acordare a asistenței juridice calificate de către o persoană care nu are calitatea de avocat, legiuitorul a urmărit scopul de a exclude concurența pentru avocați din partea persoanelor care dispun de calificare juridică.

Argumentele de bază precum că, astfel se vor presta servicii juridice cu adevărat calificate și se va lupta cu evaziunea fiscală nu suportă nici o critică. Este doar o slabă justificare care nu are nimic cu realitatea. Statul are toate pîrghiile de a controla aceste procese.

Jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova cunoaște două hotărîri, cu părere de rău, contradictorii la acest subiect dar, totuși, luînd act și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, este relevantă Hotărîrea nr. 8 din 15.02.2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 395-XIV din 13 mai 1999 „Cu privire la avocatură”¹.

Astfel, Curtea Constituțională a menționat că instituirea monopolului asupra prestării serviciilor juridice și excluderea dreptului altor juriști profesioniști, care dispun de calificare juridică, „...restrîng dreptul cetățeanului, conferit prin art. 26 alin. (2) din Constituție, de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale...”.

Curtea Constituțională a abordat de mai multe ori, inclusiv prin prisma Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare - CEDO) și a altor instrumente internaționale, problema conținutului prevederilor constituționale privind accesul la justiție și dreptul la apărare și a menționat în mod constant că acestea includ dreptul persoanei de a alege liber reprezentantul său în instanța de judecată sau de a exercita drepturile sale personal, fără a apela la serviciile avocaților sau altor reprezentanți. Astfel prin hotărîrea menționată *supra* Curtea Constituțională a menționat expres că prevederile legale prin care se stabilește că doar avocații sînt admiși la „... asistența și reprezentarea juridică în fața organelor de jurisdicție și de urmărire penală...” încalcă dreptul cetățeanului, conferit prin articolul 26 alin. (2) din Constituție, de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcările drepturilor și libertăților sale. De menționat că această poziție a Curții Constituționale este constantă și a fost menționată în mod expres de mai multe ori, inclusiv

---

¹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 24-26, art. 11

în Hotărîrea nr. 16 din 19 iulie 2005 privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art. 421, art. 433 alin. (1), art. 452 alin. (1) și art. 455 alin. (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova² prin care au fost declarate neconstituționale prevederile menționate, prin care se condiționa depunerea recursului în anulare la Curtea Supremă de Justiție doar prin intermediul avocatului, din cauza faptului că erau contrare articolelor 15, 20, 26 și 54 din Constituție. În această hotărîre, Curtea Constituțională a menționat în mod special că impunerea obligației de a apela la serviciile unui avocat echivalează cu îngrădirea accesului la justiție mai ales pentru persoanele care nu dispun de suficiente mijloace financiare. Astfel, persoanele care nu dispun de mijloace financiare și nu au posibilitatea de a fi prezenți în instanțele de judecată (inclusiv imposibilitate absolută datorată stării sănătății) sînt lipsite definitiv de posibilitatea de a-și apăra drepturile pe cale judecătorească deoarece normele contestate nu permit de a fi reprezentați nici de către cele mai apropiate rude, care evident că ar asigura reprezentarea cu titlu gratuit. Nici la etapa pregătirii proiectului, nici în cadrul dezbaterilor în Parlament nu s-a făcut referință la nici un interes general care ar justifica excluderea reprezentării în instanțele de judecată de către alte persoane decît avocații, chiar și în cazul reprezentării cu titlu gratuit. Prin aceasta cetățenii sînt obligați să apeleze la servicii plătite în situații în care în lipsa acestor amendamente ar fi putut apela la persoane care ar fi fost dispuse să asigure reprezentarea cu titlu gratuit.

Un alt aspect important este, că la alegerea reprezentanților sînt importante nu doar criteriile strict profesionale și, de regulă, persoana va prefera în calitate de reprezentant o persoană fără o pregătire profesională specială, dar în care are încredere, unui profesionist desăvîrșit, dar în care nu poate avea încredere deplină că va putea exercita mandatul, ținînt cont de toate interesele sale, care nu totdeauna au doar caracter patrimonial.

La momentul adoptării acelor modificări la Codul de procedură civilă, în Republica Moldova activitatea de prestarea a serviciilor de consultanță juridică și de reprezentare în instanțele de judecată era o activitate legală. Această activitate legală constituie pentru persoanele fizice și juridice, care o desfășoară, o sursă de obținere a venitului, deci constituie pentru acestea un bun deținut în mod legal. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – Curtea) a examinat mai multe cauze prin care se contestă adoptarea de către state a unor legi prin care se interzicea desfășurarea unor activități pe care anterior persoanele aveau dreptul să le desfășoare conform legislației naționale. În mod constant, Curtea Europeană a statuat,

---

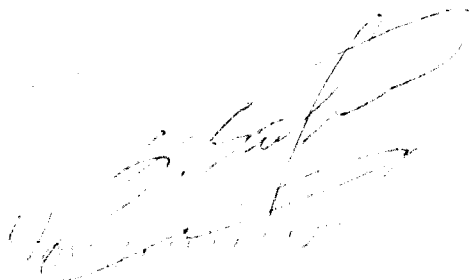
² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 101-103, art. 12

că adoptarea unor legi prin care persoana este privată de dreptul de a desfășura activități pe care anterior era abilitată, în mod legal, să le desfășoare constituie o ingerință în dreptul de a se bucura de bunurile sale, drept garantat de articolul 1 din Protocolul 1 la CEDO (*Bimer c. Moldova*, hotărâre din 10 iulie 2007, § 49, *Tre Traktörer Aktiebolag c. Suediei*, hotărâre din 7 iulie 1989, Seria A nr. 159, § 55 și *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. c. Poloniei*, nr. 51728/99, § 48, hotărâre din 28 iulie 2005). În aceste hotărâri se menționează că vor fi conforme CEDO numai legile care au fost adoptate cu respectarea următoarelor condiții: dacă restricția „corespunde unei necesități sociale imperioase”, este „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate în lege pentru a o justifica, au fost „pertinente și suficiente”. Considerăm că normele, în special în partea care se referă la interdicția de a fi reprezentați în instanță chiar și cu titlu gratuit de către cele mai apropiate rude, nu respectă aceste condiții și deci persoanele fizice și juridice care prestează servicii de consultanță juridică și de reprezentare în instanțele de judecată au fost deposedate de un bun.

În vederea revenirii, cel puțin parțial, la situația anterioară, pentru a garanta un veritabil liber acces la justiție și dreptul la apărare se propun unele modificări la Codul de Procedură Civilă prin care se va permite reprezentarea în judecată și a altor persoane în afară de avocați. Este vorba de persoanele licențiate în drept în interesele rudelor pînă la gradul III inclusiv, asociațiile obștești care promovează apărarea drepturilor omului pentru membrii și beneficiarii săi și persoanele juridice care prestează servicii de consultanță și asistență juridică calificată în baza contractului de prestări servicii.

De remarcat faptul că, potrivit art. 36¹ al Regulamentului CEDO reclamantul poate fi reprezentant de avocat ori orice alt reprezentant autorizat. Este de datoria noastră să preluăm cele mai bune practici al celui mai înalt for jurisdicțional precum este Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Consider că aceste prevederi vor aduce doar beneficii pentru cetățeni care trebuie să fie susținuți și protejați în dreptul lor de a-și alege reprezentantul fie el avocat sau nu, astfel vor fi fortificate drepturile fundamentale ale cetățeanului.

Deputat în Parlament,